

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

טיפול הרשויות בפדופילים ובבגירים שפגעו מינית בילדים

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240 / 1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

כתיבה: מריה רבינוביץ'

אישור: שרון סופר, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

כ"ט בניסן תשע"ג

9 באפריל 2013

רקע

מסמך זה נכתב לבקשת חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס, והוא עוסק בטיפול בפדופילים ובפוגעים מינית בילדים.

ראשית, יש להבהיר את ההבדל בין **פדופיליה לבין עבריינות מין בילדים** :

פדופיליה היא הפרעה פסיכולוגית מינית שמשמעותה משיכה מינית לילדים. במדריך האבחנה הפסיכיאטרי האמריקני Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, פדופיליה מוגדרת "פעולה או דמיון, הנמשכים שישה חודשים לפחות, וקשורים בפעילות מינית עם ילדים חסרי סימני בגרות משניים כדי להגיע לעוררות ולסיפוק מיני. המגע המיני עשוי להיות הומוסקסואלי, הטרוסקסואלי, בתוך המשפחה, עם ילדי חברים או עם ילדים זרים. הגדרה זו כוללת כל מגע מיני בין אדם שמלאו לו 16 שנה לפחות לבין ילד בן 13 ומטה, ואשר פער הגילים ביניהם הוא חמש שנים לפחות. קטגוריה זו כוללת גם גילוי עריות".

עברייני מין בילדים (child molesters) הוא מי שביצע אחת העבירות המוגדרות בחוק כעבירות מין.¹ עברייני מין לא בהכרח פדופיל. מכאן שלא כל הפדופילים הם עברייני מין ולא כל מי שעוברים עבירת מין בילדים הם פדופילים.²

פוגעים מינית בקטינים ופדופילים באים מכל שכבות האוכלוסייה ומכל המגזרים. יש הטרוגניות רבה בקרבם בכל הקשור לגיל, להשכלה, למצב סוציו-אקונומי ולאירועי חיים. חשוב להדגיש כי רוב האנשים אשר עברו התעללות מינית בילדותם אינם הופכים לפדופילים. עם זאת, מספר הפדופילים שבעברם יש רקע של התעללות מינית גדול.³ המאפיינים המשותפים לפוגעים מינית בילדים הם בין השאר התנהגות מינית מתעללת, חוסר ויסות של דחפים ורגשות, דימוי עצמי נמוך, עיוותי חשיבה והפרעות קוגניטיביות.⁴

לגורמי הטיפול בתחום עבריינות המין והסטייה המינית מוכרים בעיקר עברייני מין ופדופילים שהורשעו בביצוע עבירות מין בקטינים. נוסף על כך מוכרת קבוצה קטנה יחסית של כמה עשרות אנשים בשנה בעלי הפרעות בדחף המיני או פדופילים אשר לא עברו עבירה כלשהי וניגשו לטיפול באופן עצמאי.

בקרב המומחים בתחום הטיפול בעברייני מין ובאנשים הסובלים מסטייה מינית יש הסכמה שיש חשיבות רבה לטיפול בשתי הקבוצות הללו במטרה למנוע פגיעות וביצוע עבירות מין חדשות או חוזרות.

יש כמה שלבים בטיפול של הרשויות בעבריינות מין בכלל ובעבריינות מין בקטינים בפרט, החל מתהליכי אכיפה, הרשעה וענישה, וכלה בטיפול התנהגותי, בשיקום ובפיקוח. הגופים העיקריים המעורבים בטיפול בעברייני מין ובפדופילים הם משטרת ישראל, משרד המשפטים, משרד הבריאות, משרד הרווחה

¹ מלי שחורי ושרה בן דוד, "מאפיינים מבחינים בין אנשים ובין מתעללים מינית בילדים", הפיקוח על עברייני מין בישראל: ענישה או טיפול? בעריכת אפרת שהם, המכללה האקדמית אשקלון, 2008.

² ראו גם: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, **אמצעים במאבק בעבריינות מין בקטינים**, כתבה: אורלי אלמגור לוטן, 9 בדצמבר 2007;

Europol Public Information, Child Pornography. Legislation within the European Union, Europol 2005.

³ ד"ר משה בירגר, מצגת ביום עיון של המועצה לשלם הילד ומכון "חרוב" בנושא פדופיליה – לא אהבת ילדים, דצמבר 2012.

⁴ אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, יחידת "צור", שב"ס, מרס 2013, טרם פורסם.

והשירותים החברתיים, השב"ס והרשות לשיקום האסיר. כמו כן גופים נוספים כגון מרפאות פרטיות, מכונים ועמותות נותנים טיפול בתחום.

המסמך עוסק בטיפול התנהגותי ובטיפול תרופתי, בפיקוח ובשיקום מונע בעבור עברייני מין בקטינים ופדופילים. במסמך יוצגו נתונים של הגורמים המטפלים בשתי קבוצות הללו, כגון שירות בתי-הסוהר, הרשות לשיקום האסיר, משרד הבריאות ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים.

המסמך עוסק בעברייני מין בגירים אשר עברו עבירות מין כלפי קטינים, ואינו עוסק בקטינים הפוגעים מינית בילדים.

ממצאים עיקריים:

- **חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006** (להלן – חוק הגנה על הציבור), נועד להגן על הציבור מפני עבירות מין חוזרות על-ידי הערכת מסוכנות של עברייני מין בשלבים שונים של ההליך המשפטי, פיקוח ומעקב ושיקום מונע לעברייני מין. **בחוק שלושה חלקים: הערכת מסוכנות, פיקוח ומעקב ושיקום מונע.** יישומו של פרק השיקום המונע יתחיל באוגוסט 2013. שיקום מונע הוגדר בחוק "שיקום לעבריין מין באמצעות תוכנית שמטרתה להפחית את רמת הסיכון הנשקפת ממנו לביצוע עבירת מין נוספת, הכוללת טיפול ייעודי, הניתן לבד או עם טיפולים אחרים".
- עוד בטרם חקיקת פרק השיקום המונע בחוק הגנה על הציבור הוקמו מסגרות טיפול בשב"ס, הוקמו מסגרות בקהילה מטעם משרד הרווחה והשירותים החברתיים ומטעם הרשות לשיקום האסיר. המסגרות בקהילה מיועדות כיום לעבריינים הנמצאים תחת התניה שיפוטית או כחלופת ענישה לעבריינים. עם תחילתו של יישום החוק יתאפשר שיקום מונע בקהילה גם לעברייני מין שסיימו את מלוא מאסרם ונתונים בפיקוח (עברייני מין שרמת המסוכנות המינית שלהם הוערכה כמעל הנמוכה).
- הנתונים על מספרם של הפוגעים מינית בקטינים שבידי הגורמים העוסקים בתחום מתבססים על מקרי הפגיעה המינית בקטינים שזוהו או דווחו לגורמי הרווחה, הבריאות והאכיפה, על מספר עברייני המין השפוטים השוהים במסגרות של השב"ס ועל מספר המטופלים בתחום בקהילה (תחום בריאות הנפש של משרד הבריאות ומוסדות של משרד הרווחה). עם זאת, לא מדובר על מספרם המדויק של הפוגעים מינית בקטינים ושל הפדופילים שפגעו בילדים החיים בקהילה וגם לא ידוע במדויק מה היקף התופעה של פגיעה מינית בקטינים עקב תת-דיווח שקיים בתחום זה.
- עברייני מין שעברו עבירה כלפי קטינים הם כ-51% מכלל עברייני מין שנכנסו לכלא בשנים 2012-2006: **בשנים 2012-2006 נכנסו 2,163 עברייני מין, 1,109 מתוכם הם עברייני מין כלפי קטינים** (מתוכם – 83 קטינים שפגעו מינית בקטינים).
- **בשנים 2012-2006 השתחררו ממסגרות השב"ס 1,240 עברייני מין שביצעו עבירות מין בקטינים.**
- **בתחילת 2013 ריצו מאסר בפועל במסגרות של השב"ס 684 עברייני מין שביצעו עבירת מין בקטין, שנכנסו למסגרות הללו בשנים 1989-2013.**

- הטיפול בעברייני מין בשב"ס ניתן במחלקות לטיפול ייעודי לעברייני מין, בקבוצות פסיכו-חינוכיות ובקבוצות לטיפול ייעודי, ובקבוצות לטיפול ייעודי במחלקת בריאות הנפש (מב"ן) שפועלת בשב"ס מטעם משרד הבריאות. מסגרות הטיפול בעברייני מין בשב"ס נותנות מענה לעברייני המין (שפגעו מינית בקטינים או בבגירים) שעומדים בקריטריונים שהגדירו הגורמים המטפלים, כלומר לא כל עברייני מין שמרצים מאסר בפועל יכולים להשתתף בטיפול. **במהלך 2012** **שהו במסגרות שב"ס 1,133 עברייני מין. מתוכם, 329 עבריינים שולבו בטיפול בתחום עבירות מין במסגרת השב"ס בתקופת מאסרם (270 התחילו את הטיפול בשנת 2012).** **805 עבריינים לא שולבו בטיפול זה,** מכמה סיבות: כשליש מהם לא שולבו בטיפול משום שלא הפגינו מוטיבציה להשתלב בטיפול ולהשתנות; כ-15% מהם לא שולבו בטיפול משום שיתרת המאסר שלהם קצרה מדי ואינה מאפשרת להם להשתלב בטיפול באופן אפקטיבי; כ-6% מהם לא שולבו בגלל חוסר שליטה בשפה עברית.
- יש רשימת המתנה לכניסה לטיפול ייעודי במב"ן. ההמתנה עשויה להמשך כמה חודשים, ויש אסירים שאינם מספיקים להיכנס לטיפול עד למועד שחרורם. בפברואר 2013 היו בהמתנה לטיפול במב"ן כ-100 אסירים, ובהם עברייני מין.
- יחידת הפיקוח על עברייני מין בשב"ס, יחידת "צור", הפועלת מכוח החוק הגנה על הציבור, **מפקחת בשטח על כ-720 עברייני מין שנמצאים בקהילה⁵, מתוכם כ-230 פדופילים, ובהם 60-50 ברמת המסוכנות המינית הגבוהה ביותר.** נוסף על כך היא מפקחת על 50 עברייני מין אשר הוצא נגדם צו פיקוח ושוהים בבית-הסוהר בשל מאסר או מעצר חוזר בגין עבירות שונות (בין היתר עבירות מין).
- מהקמת היחידה בשנת 2006 ועד סוף שנת 2012, היחידה פיקחה על כ-1,070 עברייני מין.
- על-פי ממצאי מחקר שנערך ביחידת "צור", פחות מרבע (22%) מהעבריינים שצו הפיקוח שלהם היה בתוקף בשנת 2011 (630 מפוקחים) עברו טיפול כלשהו בזמן המאסר או בזמן ההליך הפלילי בעניינם. כ-9% מהמפוקחים עברו טיפול ייעודי לעברייני מין בבתי-הסוהר, ומעט יותר מ-6% השתתפו בקבוצות פסיכו-חינוכיות. קצת יותר מ-1% מהמפוקחים קיבלו טיפול תרופתי.
- **מדי שנה מטופלים בקהילה יותר מ-200 עברייני מין במסגרות המשמשות חלופת ענישה של שירות המבחן למבוגרים של משרד הרווחה – במרכז יום היחיד בארץ לטיפול בעברייני מין, בטיפול פרטני אצל קציני המבחן ובקבוצות טיפוליות ייעודיות לטיפול בעברייני מין. משרד הרווחה מעריך כי 50% מעברייני מין המטופלים בהן הם עברייני מין שביצעו עבירות מין כלפי קטינים.** נוסף על כך כמה עשרות עברייני מין משוחררים מטופלים במסגרת טיפול ייעודית לעברייני מין של הרשות לשיקום האסיר (רש"א). **לא כל עברייני מין משוחרר יכול להתקבל למסגרות הטיפול, אלא רק עבריינים שמתאימים לקריטריונים.**
- **כיום פועלת מרפאה אחת במרכז הארץ לטיפול בסטייה מינית, בבית-החולים "אברבנאל", אשר נותנת טיפול לעברייני מין ולפדופילים מטעם המדינה.** בשנתיים האחרונות טופלו במרפאה 51 עברייני מין ואנשים עם סטייה מינית; 33 מהם הגיעו מרצונם ומעולם לא הורשעו,

⁵ עברייני מין שפוטים, שריצו את עונשם; עבריינים לאחר שחרור על תנאי.

חמישה הם מקרב המאושפזים בבית-החולים ו-18 הם עברייני מין שפוטים. לאחרונה הייתה במרפאה רשימת המתנה של עשרה מטופלים.

- חוקרים ואנשי מקצוע בתחום גורסים כי עברייני מין אינם בעלי מוטיבציה אמיתית להשתתף בתוכניות טיפול, ורובם פונים לטיפול רק לאחר שנתפסו בביצוע עבירה או לצורך רווחים משניים. מטפלים בעברייני מין מציינים גם כי חלק מאנשים שיש להם הפרעות בדחף המיני אינם מגיעים לטיפול משום שאינם סבורים שהם סובלים מהפרעה כלשהי. אומנם יש מי שאינם מגיעים לטיפול עקב בושה, חשש להיות מזוהה עם בעלי נטיות עברייניות או חשש שידווחו לגורמי האכיפה, אך אין די מודעות בקרב הפדופילים לאפשרויות הטיפול בהפרעה.
- **המענים הטיפוליים בעבור עברייני מין הקיימים כיום מצומצמים וחסרים הן מבחינת הפריסה הארצית והן מבחינת ההתאמה לקבוצות שונות של עברייני מין. לא כל עברייני המין מקבלים טיפול ייעודי במסגרות הטיפול הקיימות, אם עקב מחסור במסגרות ואם בשל אי-התאמה לטיפול של העבריינים עצמם. רבים מעברייני מין משתחררים ושבים לקהילה בלי שקיבלו טיפול מונע.**
- נוסף על מחסור במסגרות טיפול ושיקום, יש קושי רב בגיוס כוח אדם לטיפול באוכלוסייה הזאת. לא מעט עובדים שהחלו בהכשרה בתחום הטיפול בעברייני מין לא המשיכו אחר כך לעבוד בתחום. הסיבה לכך היא החשיפה לתכנים קשים בטיפול לאורך זמן והשחיקה שנוצרת בעקבותיה.
- חלק השיקום המונע בחוק הגנה על הציבור מטיל את האחריות להקמת מערך השיקום המונע בקהילה בעבור עברייני מין שפוטים על משרד הרווחה והשירותים החברתיים. במסגרת ההיערכות ליישום החוק, בכוונת משרד הרווחה להקים מסגרת לשיקום מונע בקהילה שתיתן מענה ליותר מ-100 עברייני מין בכל נקודת זמן. המשרד יהיה אחראי להפעלת המסגרת בהמשך ולהקמת מערך הרישוי והפיקוח עליה. כיום מגבשים במשרד הרווחה את התעריפים של המסגרת.

1. החקיקה

הטיפול בעבריינות מין מעוגן בכמה חוקים, ובהם חוקים המגדירים את עבירות מין וקובעים את הענישה בגינן וחוקים המסדירים הטיפול בעברייני מין ואת הפיקוח עליהם:

חוק העונשין, התשל"ז-1977, מגדיר עבירות מין בכלל ועבירות מין כלפי קטינים בפרט וקובע את העונשים בגינן.

החוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים, התשס"א-2001, אשר נכנס לתוקפו ב-2003, אוסר העסקת עברייני מין שהורשעו כבגירים בסוגים רבים של מוסדות, ובהם מוסדות הנותנים שירותי בריאות, חינוך, אבטחה, הסעות ובידור לילדים ולבני נוער, ומחייב מוסדות אלו לקבל בעבור עובדים הנקלטים בהם אישור משטרה להעסקתם.

בשנת 2005 נכנס לתוקף **חוק מגבלות על חזרתו של עברייני מין לסביבת נפגע העבירה, התשס"ה-2004**. חוק זה מטרתו "להגן על נפגע עבירה ולמנוע נזק נוסף שעלול להיגרם לו מהיתקלות תדירה בעברייני מין שפגע בו, בלי לפגוע במידה העולה על הנדרש בזכויותיו של עברייני המין".

חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006, נועד להגן על הציבור מפני עבירות מין על-ידי ביצוע הערכת מסוכנות של עברייני מין בשלבים שונים של ההליך המשפטי, וכן פיקוח ומעקב ושיקום מונע לעברייני מין לשם מניעת עבירות מין חוזרות. זהו החוק העיקרי שנעסוק בו במסמך זה, שכן מערך הטיפול בעברייני מין והפיקוח עליהם מתבסס עליו. על יישום סעיפי החוק נדון בפרקים הבאים של המסמך.

בחוק הגנה על הציבור שלושה חלקים הנוגעים לטיפול בעברייני מין: הערכת מסוכנות, פיקוח ומעקב ושיקום מונע. הערכת המסוכנות, הפיקוח והמעקב מיושמים מאז שנת 2006, וחלק השיקום המונע, שנוסף לחוק בשנת 2011 ייושם מאוגוסט 2013 ואילך.⁶

להערכת המסוכנות של עברייני מין יש תפקיד חשוב בכל הנוגע לענישה, לשילוב בטיפול ולהתנהלותו של העבריין לאחר שחרורו ממאסר וחזרתו לקהילה.⁷ בסעיף 5(ב) לחוק נקבע מיהם מעריכי המסוכנות ומהי ההכשרה המקצועית הנדרשת להם:

1. רופא מומחה בפסיכיאטריה או בפסיכיאטריה של הילד והמתבגר;

2. פסיכולוג;

3. עובד סוציאלי;

4. קרימינולוג קליני או קרימינולוג אחר שקיבל רישיון לפי חוק לעיסוק בטיפול.

לפי סעיף 5(ג) לחוק הגנה על הציבור, "לא ימונה אדם כמעריך מסוכנות אלא אם כן הוא בעל הכשרה וכישורים באבחון ובטיפול בתחום עבריינות המין, הכול כפי שיקבעו השרים" (שר הבריאות ושר הרווחה הם הממונים על מינוי מעריכי מסוכנות על-פי סעיף 5(א) לחוק).

החוק קובע את התנאים לקבלת החלטה בנוגע לעבריין מין על סמך הערכת המסוכנות שלו, הן בעניין ענישה והן בעניין מתן חנינה ובעניין השחרור של העבריין.

על סמך הוראות סעיף 11 לחוק הגנה על הציבור הוקמה בשנת 2006 יחידה בשירות בתי-הסוהר – יחידת "צור" למעקב ופיקוח על עברייני מין. מטרת היחידה היא להגן על הציבור מפני ביצוע עבירות מין חוזרות של עברייני המין (ראו פרק 5).

סעיף 12 לחוק קובע כי "בית-המשפט, לאחר שקיבל הערכת מסוכנות, רשאי להוציא לגבי עבריין מין צו פיקוח ומעקב לתקופה שיקבע,⁸ אם סבר, לאחר שקיים דיון בעניין, שרמת הסיכון כי עבריין המין יבצע עבירת מין נוספת אינה נמוכה". החוק קובע כי בית-המשפט יקיים דיון לפי סעיף זה בעניינו של כל אחד מהמורשעים בביצוע עבירת מין שנפגע העבירה בה היה קטין.

בסעיף 19 לחוק נקבע כי יחידת הפיקוח תנהל מרשם ארצי ובו מידע על עברייני מין שהוצאו להם צווי פיקוח. לפי סעיף 19(ב) "המרשם יהיה חסוי ולא יימסר מידע ממנו אלא לפי חוק זה; אדם שהגיע לידי, במהלך מילוי תפקידיו, מידע מן המרשם, לא יגלה אותו לאחר ולא יעשה בו כל שימוש, אלא לפי חוק זה ולצורך מילוי תפקידו".

⁶ חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין (תיקון מס' 3: הוספת פרקים ג' ו-ג'2), התשע"א-2011, ספר החוקים 2317, י"ז באב התשע"א, 17 באוגוסט 2011.

⁷ אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם.

⁸ בסעיף 14(א) לחוק נקבע כי תקופת הפיקוח והמעקב לא תעלה על חמש שנים. בתום התקופה המרבית בית-המשפט רשאי להוציא צו פיקוח חדש לעבריין מין אם הוא סבור, לאחר שקיבל הערכת מסוכנות, שרמת הסיכון שעבריין המין יבצע עבירות מין נוספות עדיין גבוהה (סעיף 14(ג)).

לפי סעיף 25 לחוק השר לביטחון הפנים ידווח לוועדת החוקה, חוק ומשפט אחת לשנה, ב-1 במרס, על מספר עברייני המין שהוצא להם צו פיקוח, על תקופת הפיקוח שנקבעה להם, על תנאי הפיקוח והמעקב ועוד. שר המשפטים ידווח לוועדה אחת לשנה על מספר האנשים שהורשעו בביצוע עבירות מין. נוסף על כך השר לביטחון פנים ושר הבריאות, לפי העניין, ידווחו לוועדת החוקה אחת לשנה על מספר האסירים שהם עברייני מין ועל מספר האסירים המשתתפים בתוכנית לשיקום מונע בבית-סוהר, וימסרו נתונים נוספים על שיקום עברייני מין כמפורט בסעיף זה.

כאמור, בשנת 2011 נקבעו בחוק דרכים לשיקום מונע של עברייני מין בקהילה ובבית-הסוהר. שיקום מונע הוגדר בחוק "שיקום לעבריין מין באמצעות תוכנית שמטרתה להפחית את רמת הסיכון הנשקפת ממנו לביצוע עבירת מין נוספת, הכוללת טיפול ייעודי, הניתן לבד או עם טיפולים אחרים".

החוק קובע כי השיקום בקהילה ייעשה באחד הגופים האלה: מרכז מורשה; שירות המבחן למבוגרים ושירות המבחן לנוער; הרשות לשיקום האסיר; יחידה אחרת במשרד הרווחה או במשרד הבריאות שתוכר על-פי חוק זה. לפי סעיף 20ב, "תוכנית לשיקום מונע בקהילה תבוצע במרכז לשיקום מונע שאליו הופנה עבריין המין בידי הגורם המקצועי המתאים".

ההוראות הנוגעות להקמת מערך שיקום בקהילה ולהפעלתו, פרקים ג' ו'ג', סעיפים 20א-20לא, ייכנסו לתוקף שנתיים עד שלוש שנים ממועד חקיקת החוק (17 באוגוסט 2011). מערך השיקום המונע אמור להתחיל את פעילותו באוגוסט 2013 (ראו פרק 6).

עם זאת, הרשויות כבר התחילו לפתח מסגרות טיפול ושיקום בעבור עברייני מין. במסגרות השב"ס הוקמו שלוש מחלקות טיפוליות לעברייני מין, וניתן בהן טיפול פסיכו-חינוכי וטיפול ייעודי. המחלקה הראשונה פועלת מאז שנת 2006.

מאז שנת 2011 פועלת בקהילה קבוצה טיפולית אחת מטעם הרשות לשיקום האסיר, ומקבלים בה טיפול ייעודי עברייני מין משוחררים.

במסגרת שירות המבחן למבוגרים במשרד הרווחה (הגורם האחראי, בין היתר, לאבחון עברייני מין בגירים, לטיפול בהם ולשיקומם), בשנת 2005 הוקם מרכז יום לטיפול בעברייני מין. נוסף על כך פועלות מטעם השירות קבוצות לטיפול ייעודי בעברייני מין. הטיפול במסגרות הללו ניתן כיום רק כחלופת ענישה ולעברייני מין שריצו חלק ממאסרם בפועל ונמצאים תחת התניה שיפוטית – עבריינים שהשתחררו מבית-הסוהר בשליש האחרון למאסר על-פי החלטת ועדת השחרורים בתנאי שישתלבו בתוכנית שיקום. עם יישום חוק הגנה על הציבור יתאפשר טיפול בקהילה גם לעברייני מין שסיימו את מלוא מאסרם.

על-פי סעיף 25 לחוק שר הרווחה והשירותים החברתיים ידווח לוועדת החוקה, חוק ומשפט אחת לשנה על פעילות תוכנית השיקום המונע בקהילה. לפני הקמת מערך השיקומי בקהילה ידווח השר לוועדה על ההתקדמות בהיערכות ליישום החוק.

כל הדיווחים של השרים שהתקבלו עד היום התפרסמו בפורטל ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

2. נתונים

הנתונים על מספרם של הפוגעים מינית בקטינים ושל הפדופילים שבידי הגורמים העוסקים בתחום מתבססים על מקרי הפגיעה המינית בקטינים שזוהו או דווחו לגורמי הרווחה, הבריאות, החינוך והאכיפה ולמרכזי סיוע לנפגעי תקיפה מינית, על מספר עברייני המין השפויים השוהים במסגרות של שירות בתי-הסוהר ועל מספר המטופלים במסגרות בריאות הנפש. לא ידוע מספרם המדויק של הפוגעים

מינית בקטינים ושל הפדופילים החיים בקהילה ומה היקף התופעה של פגיעה מינית בקטינים. אנשי מקצוע מעריכים כי שיעור קטן של מקרי התעללות מינית בקטינים מדווחים ומזוהים, והמקרים המוכרים הם קצה הקרחון של התופעה.⁹ להלן נתונים על עברייני מין ופדופילים המוכרים לגורמי האכיפה והטיפול בישראל.

2.1 עברייני מין שביצעו עבירות מין בקטינים במסגרות השב"ס ובקהילה

משרד המשפטים דיווח לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת כי בשנת 2012 הורשעו 714 עבריינים בביצוע עבירות מין בכלל (ובהן עבירות מין בקטינים). בשנת 2011 הורשעו 740 איש בביצוע עבירות מין.¹⁰ כיום אין באפשרות הנהלת בתי-המשפט להנפיק נתונים על עברייני מין שהורשעו בעבירות מין כלפי קטינים, משום שרישום תיקי הנאשמים בבתי-המשפט נעשה לפי הסעיף העיקרי בחוק, ולא לפי סעיפי משנה, שבהם בדרך כלל מובא בחשבון גיל הקורבן.¹¹

בפברואר 2013 ריצו מאסר בפועל במסגרות של השב"ס 684 עברייני מין שביצעו עבירות מין בקטין, שנכנסו למסגרות הללו בשנים 1989-2013.¹²

ככלל, **עברייני מין שעברו עבירה כלפי קטינים הם כ-51% מכלל עברייני מין שנכנסו לכלא בשנים 2006-2012:** בשנים 2006-2012 נכנסו 2,163 עברייני מין ו-1,109 מהם עברייני מין כלפי קטינים, ובהם 1,024 בגירים (מעל גיל 18 כשהחלו לרצות את עונשם) ו-83 קטינים (מתחת לגיל 18 כשהחלו לרצות את עונשם).¹³ להלן נתונים על **כניסות** עברייני מין כלפי קטינים למסגרות השב"ס בשנים 2006-2012 (ולא מספר השוהים בהן):

טבלה 1: מספר הכניסות של עברייני מין כלפי קטינים למסגרות שב"ס, 2006-2012 ¹⁴			
שנה	גברים	נשים	סה"כ
2006	215	2	217
2007	202	---	202
2008	178	3	181
2009	156	---	156
2010	145	6	151
2011	130	---	130
2012	72	---	72
סה"כ	1,098	11	1,109

נוסף על הנתונים שהוצגו, שב"ס מסר פילוח של סעיפי האישום של עברייני מין שפוטים שנכנסו למאסר בשנים 2006-2012. מנתונים אלו אפשר ללמוד על עבירות מין כלפי קטינים, על גיל הקורבנות ועל סוג העבירה. יצוין כי לעתים עברייני אחד מורשע **בכמה** סעיפי אישום, ולכן מספר סעיפי אישום גדול ממספר

⁹ ד"ר יהודית אבולעפיה, קרימינולוגית קלינית, החוג לקרימינולוגיה, המכללה האקדמית אשקלון, אוניברסיטת בר-אילן, ומב"ן, המרכז הרפואי לבריאות הנפש באר-יעקב – נס-ציונה, הרצאה בנושא "פדופיליה – בין המרחב האישי למרחב החברתי" ביום עיון של המועצה לשלום הילד ומכון "חרוב" בנושא פדופיליה – לא אהבת ילדים, דצמבר 2012.

¹⁰ שר המשפטים דיווח לוועדת החוקה לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006, 19 בפברואר 2013.

¹¹ קובי משמוש, מנהל תחום כלכלה וסטטיסטיקה בהנהלת בתי-המשפט, דוא"ל, שיחת טלפון, 7 במרס 2013.

¹² גונדר עופרה קלינגר, ראש אגף האסיר בשב"ס, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא עבריינות מין כלפי קטינים, התקבלה ב-27 בפברואר 2013.

¹³ 2,163 עברייני מין – 2,146 גברים ו-17 נשים – נכנסו למאסר בפועל למסגרות השב"ס בין השנים 2006-2012, ובהם 142 קטינים (140 קטינים ושתי קטינות) – כ-6.5% מכלל האסירים.

¹⁴ שב"ס, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא עבירות מין כלפי ילדים, התקבלה ב-13 בדצמבר 2012.

העבריינים שהורשעו ונכנסו לכלא. להלן נציג נתונים נבחרים על סעיפי אישום שבגינם עברייני מין נכנסו לכלא שצוין בהם גיל הקטין הנפגע.

טבלה 2: פילוח סעיפי אישום שבהם הורשעו עברייני מין שביצעו עבירה בקטין ונכנסו למאסר בשנים 2006-2012 ¹⁵	
מספר ההרשעות	סעיף אישום
104	אונס או מעשה סדום בקטין במשפחה ¹⁶
24	אונס קטינה מתחת לגיל 14 במשפחה
741	בעילת קטינה מתחת לגיל 16 ¹⁷
(בתוך זה 352 עבירות כלפי קטינות מתחת לגיל 14)	
15	בעילת קטינה בת 16-18 ¹⁸
22	בעילת קטינה בת 14-18 במשפחה
85	בעילת קטינה שסברו כי מלאו לה 16
138	מעשה מגונה בקטין עד גיל 16 ¹⁹
101	מעשה מגונה בקטין ללא הסכמה
311	מעשה מגונה בקטין על-ידי בן משפחה / במשפחה
170	מעשה מגונה בקטינה עד גיל 14
148	מעשה סדום בקטין מתחת לגיל 14
24	מעשה סדום בקטין בן 14-16
17	מעשה סדום בקטין בן 14-18
49	מעשה סדום בקטינים / מעשה סדום בקטין בן משפחה (33 עבירות)
2	מעשה סדום בקטין מתחת לגיל 16 – מצב נפשי
16	תקיפה מינית בקטין מתחת לגיל 16 ²⁰

להלן נתונים על שחרורים של עברייני מין כלפי קטינים בשנים 2006-2012.

טבלה 3: מספר השחרורים של עברייני מין כלפי קטינים ממסגרות שב"ס, 2006-2012 ²¹	
מספר האסירים ששחררו	שנת שחרור
181	2006
172	2007
208	2008
189	2009
183	2010
142	2011
165	2012
1,240	סה"כ

מאז שנת 2006 ועד 2012 השתחררו ממסגרות השב"ס 1,240 עברייני מין שביצעו עבירות מין בקטינים.

¹⁵ שם. השב"ס מסר נתונים שמראים את כל סעיפי אישום שבהם הורשעו כלל עברייני מין שנכנסו למאסר בשנים 2006-2012. בטבלה 3 הוצגו רק סעיפי אישום בגין עבירות מין כלפי קטינים, ולא כל הנתונים שנמסרו.

¹⁶ בקטגוריה זו נכללו העבירות האלה: אונס או מעשה סדום בקטין במשפחה במרמה, במצב מונע הסכמה, במצב מונע התנגדות או תוך ניצול מצב נפשי ואחר; אונס תוך שימוש בכוח.

¹⁷ בקטגוריה זו נכללו העבירות האלה: בעילת קטינה בכוח, במרמה או תוך ניצול; בעילת קטינה בת 14-16 שאינה נשואה; עבירות מין שהיה בהן ניצול של מחלת נפש של קטין.

¹⁸ בקטגוריה זו נכללו העבירות האלה: בעילת קטינה בת 16-18 תוך ניצולה; בעילת קטינה שלא מלאו לה 17 שנה.

¹⁹ כולל מעשה מגונה בקטין מעל גיל 14 תוך ניצולו.

²⁰ כולל עבירת החדרת חפץ לקטין עד גיל 16 במרמה (מקרה 1).

²¹ שב"ס, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא עבירות מין כלפי ילדים, התקבלה ב-13 בדצמבר 2012.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

בקהילה מטופלים מדי שנה יותר מ-200 עברייני מין במסגרות חלופת ענישה של שירות המבחן למבוגרים של משרד הרווחה. משרד הרווחה מעריך כי 50% מעברייני המין המטופלים במסגרות אלו ביצעו עבירות מין כלפי קטינים.²²

אשר לעברייני מין משוחררים המפוקחים בקהילה, לדברי סג"ד יורם עדי, מפקד יחידת "צור",²³ ביום עיון בנושא פדופיליה ועבריינות מין כלפי קטינים בדצמבר 2012, היחידה מפקחת בשטח על כ-720 עברייני מין, ובהם כ-230 פדופילים – 50-60 מהם ברמת המסוכנות המינית הגבוהה ביותר.²⁴ יצוין כי לא כל עברייני המין נתונים בפיקוח יחידת "צור". היחידה מפקחת על עבריינים שהוערכו כבעלי מסוכנות מינית בדרגה שמעל הנמוכה – כשני-שלישים מכלל עברייני המין (להסבר על פעילות היחידה ראו בפרק 4).

2.2 פדופילים שלא עברו עבירה ומטופלים בקהילה

מספר הפדופילים המוכרים אשר לא עברו עבירה כלשהי ופנו לטיפול מרצונם החופשי מסתכם בכמה עשרות. אלה אנשים הסובלים מהפרעה בדחף המיני שפנו מרצונם לטיפול כדי לקבל עזרה רפואית בשליטה בדחף המיני ולמנוע פגיעה אפשרית בילדים. האנשים בקבוצה זו לא עברו עבירה, או עברו עבירה איך אין לכך הוכחות, לא נעצרו בידי המשטרה, ולגורם המטפל אין אינדיקציה שעברו עבירה. יצוין כי הרופאים המטפלים בחולים הסובלים מפדופיליה אינם חייבים בדיווח לרשויות החוק על מטופלים על רקע סטייה מינית כלפי ילדים אם אין מידע, אינדיקציה או הוכחה לפגיעה בקטין. חובת הדיווח חלה במקרים שיש יסוד סביר לחשוב שנעברה עבירה (חוק העונשין, התשל"ז-1977, סעיף 368ב – חובת דיווח).²⁵

3. מסגרות טיפול לפדופילים ולעברייני מין כלפי קטינים

אחת המטרות המרכזיות של הטיפול בעברייני מין בכלל ובעברייני מין בקטינים בפרט היא הפחתת הסיכון שהם יבצעו עבירות חוזרות. אפשר לחלק את המסגרות הקיימות כיום לאבחון ולטיפול בעבור עברייני מין ופדופילים לשני סוגים:

א. מסגרות טיפול של השב"ס: מטופלים בהן עברייני מין שהורשעו ומרצים מאסר בפועל. מסגרות אלו נותנות מענה לכלל עברייני המין שעומדים בתנאי הסף לטיפול, שהורשעו בכל סוגי עבירות המין, ללא הפרדה בין עברייני מין בקטינים לעברייני מין אחרים. מסגרות הטיפול הייעודיות לעברייני מין בשב"ס כוללות מחלקה טיפולית מטעם משרד הבריאות – מחלקת בריאות הנפש של השב"ס (מב"ף).

ב. מסגרות טיפול בקהילה: מסגרות הטיפול הפועלות כיום בקהילה מיועדות לעברייני מין הנמצאים תחת התניה שיפוטית, כגון חלופת ענישה, ולעברייני מין לאחר שריצו חלק מתקופת מאסר בפועל

²² אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים, אפי ברוור, מנהל שירות מבחן לנוער, ודליה לב שדה, מנהלת שירות ילד ונוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2013.

²³ יחידה של השב"ס לפיקוח על עברייני מין ולמעקב אחריהם שהוקמה בשנת 2006 על-פי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006.

²⁴ סג"ד יורם עדי, מפקד יחידת "צור" בשב"ס, הרצאה ביום עיון של המועצה לשלום הילד ומכון "חרוב" בנושא פדופיליה – לא אהבת ילדים, דצמבר 2012.

²⁵ ד"ר איגור ברש, מנהל המחלקה למערך הקליני, האגף לבריאות הנפש במשרד הבריאות, שיחת טלפון, 26 בדצמבר 2012.

והשתחררו מבית-הסוהר בשליש האחרון למאסר על-פי החלטת ועדת השחרורים, בתנאי שישתלבו בתוכנית שיקום, ובהן מסגרות של משרד הרווחה ושל הרשות לשיקום האסיר. דפולילים שלא עברו עבירה, מעוניינים לטפל בבעיה וניגשים לטיפול מרצונם, וכן עברייני מין משוחררים, יכולים לקבל טיפול במסגרת בתחום בריאות הנפש שבאחריות משרד הבריאות ובמסגרות טיפול פרטיות.

יש לציין כי חוקרים ואנשי מקצוע בתחום גורסים כי עברייני מין אינם בעלי מוטיבציה אמיתית להשתתף בתוכניות טיפול, ורובם פונים לטיפול רק לאחר שנתפסו בביצוע עבירה או לצורך רווחים משניים.²⁶ מטפלים בעברייני מין מציינים גם כי חלק מאנשים שיש להם הפרעות בדחף המיני אינם מגיעים לטיפול משום שאינם סבורים שהם סובלים מהפרעה כלשהי. אומנם יש מי שאינם מגיעים לטיפול עקב בושה, חשש להיות מזוהה עם בעלי נטיות עברייניות או חשש שידווחו לגורמי האכיפה, אך אין די מודעות בקרב הדפולילים לאפשרויות הטיפול בהפרעה.

להלן הסבר על המסגרות:

3.1 מסגרות טיפול לעברייני מין בשב"ס²⁷

הטיפול בעברייני מין במסגרות השב"ס מתחיל בהערכת מסוכנות של העבריין, ובכלל זה מאפייניו האישיים וההתנהגותיים והעבירה שעבר, ועל-פי הערכה זו מותאם לו טיפול. הערכת מסוכנות של עברייני מין היא תהליך של אבחון מקצועי שמטרתו הערכת הפוטנציאל לפגיעה נוספת מצד עבריין המין, תוך התייחסות למאפייני הפגיעה, למאפייני התופעה ולמאפייני התוקף.²⁸ כאמור, להערכת המסוכנות יש תפקיד חשוב בכל הנוגע לענישה, לשילוב בטיפול ולהתנהלותו של העבריין לאחר שחרורו ממאסר וחזרתו לקהילה. את ההערכה עושים מעריכי מסוכנות שהוסמכו לכך לפי סעיף 5 לחוק ההגנה על הציבור. מעריכי המסוכנות של עברייני מין במאסר עובדים במחלקה לבריאות הנפש (מב"ן).

מסגרות הטיפול בעברייני מין נותנות מענה לעברייני המין שנמצאו מתאימים, ולא כל עברייני מין שמרצים מאסר בפועל יכולים להשתתף בהן. כמו כן, לא כל האסירים שהתחילו את הטיפול מסיימים אותו, ויש אסירים שנושרים מהטיפול מסיבות שונות.

התקדמות של האסיר בתהליך הטיפול היא אחד הקריטריונים ליציאה של האסיר לחופשות (נוסף על קריטריונים כגון התנהגות בבית-הסוהר וקריטריונים ביטחוניים). יש אסירים שאינם יוצאים לחופשות בשל מסוכנותם, משום שהם אינם משתפים פעולה בתהליך האבחון והטיפול ובגלל מוטיבציה נמוכה מאוד להשתלב בתוכניות הטיפול.²⁹

²⁶ אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם; פרוטוקול מס' 151 משיבת הוועדה המיוחדת לפניות הציבור בנושא "פניות הציבור לגבי שיקום עברייני מין בשירותו בתי-הסוהר", ה' באדר התשע"ב, 28 בפברואר 2012.

²⁷ אם לא צוין אחרת, הנתונים בפרק זה נלקחו מתשובות שמסר השב"ס למרכז המחקר והמידע של הכנסת בשנה האחרונה: גונדר עופרה קלינגר, ראש אגף האסיר, מכתב בנושא עבריינות מין כלפי קטינים, התקבל ב-27 בפברואר 2013; אליעד קליין, ר/כ, ראש לשכת נציב השב"ס, מכתב בנושא עבירות מין כלפי קטינים, התקבל ב-21 בינואר 2013; הנ"ל, מכתב בנושא עברייני מין ומסגרות שיקומיות, התקבל ב-27 בפברואר 2012.

²⁸ ד"ר יהודית אבולעפיה, "הבניה קורבנית ככלי להערכת מסוכנות בקרב עברייני מין", הפיקוח על עברייני מין בישראל: ענישה או טיפול? בעריכת אפרת שהם, המכללה האקדמית אשקלון, 2008.

²⁹ פרוטוקול מס' 151 משיבת הוועדה המיוחדת לפניות הציבור בנושא "פניות הציבור לגבי שיקום עברייני מין בשירותו בתי-הסוהר", ה' באדר התשע"ב, 28 בפברואר 2012.

עברייני מין במבוגרים ועברייני מין כלפי קטינים מטופלים באותן קבוצות טיפוליות. הטיפול בעברייני מין בשב"ס ניתן במחלקות לטיפול בעברייני מין, בקבוצות פסיכו-חינוכיות ובקבוצות טיפול ייעודיות לעברייני מין.

על-פי נתונים שנמסרו לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת במסגרת דיווח שנתי על-פי חוק הגנה על הציבור, במהלך 2012 שהו 1,133 שפטים בגין עבירות מין במסגרות השב"ס. 329 מהם טופלו במסגרות בתחום עבירות המין בתקופת מאסרם (270 מתוכם נכנסו לטיפול בשנת 2012). 805 עברייני מין ששהו במהלך 2012 במסגרות השב"ס לא קיבלו טיפול בתחום עבריינות מין, מסיבות שונות.³⁰ להלן הסבר על תוכניות הטיפול ונתונים על מספר המשתתפים בתוכניות אלו ועל מספר העבריינים שלא שולבו בטיפול.

3.1.1 קבוצות פסיכו-חינוכיות לעברייני מין

הקבוצות הללו הן קבוצות קצרות מועד (12-15 מפגשים) המקנות ידע ומיומנות בנושאים כלליים של כישורי חיים כגון זוגיות, מיניות בריאה והתמודדות עם מצבי לחץ.³¹ בדרך כלל אסירים שמסוכנותם המינית הוגדרה נמוכה ישולבו בקבוצות פסיכו-חינוכיות. אסירים בעלי מסוכנות מינית גבוהה ישולבו בקבוצות הללו רק לאחר התייעצות עם מעריך מסוכנות מינית בדבר יכולתם להפיק תועלת מהטיפול. קבוצות אלו מופעלות בכמה בתי-סוהר לפי מספר האסירים המתאימים לקבוצה וסגל המטפלים שקיבל הכשרה מתאימה. שילוב אסירים בקבוצות פסיכו-חינוכיות לעברייני מין אינו מוגבל ביתרת מאסר, אך כפוף לסדר עדיפות מקצועי ומותאם למספר האסירים הנוספים המעוניינים בטיפול שיש להם יתרת מאסר קצרה יותר. במהלך שנת 2012 קבוצות אלו פעלו בבתי-הסוהר צלמון, שיטה, אילון, השרון וחרמון.

קבוצות כאלה מופעלות גם בתוכנית הטיפול במחלקות הטיפוליות לעברייני מין כשלב מקדים לטיפול ייעודי או במקביל לשילוב האסיר בטיפול הייעודי, על-פי שיקול דעתו של המטפל. בשנת 2012 טופלו בקבוצות אלו 109 עברייני מין.

3.1.2 הטיפול הייעודי בעברייני מין

הטיפול הייעודי נבדל מהטיפול בקבוצות הפסיכו-חינוכיות הן בתכנים והן במשך הזמן. הטיפול הייעודי מתמקד בתכנים ספציפיים הקשורים לעבריינות המין.³² בטיפול עובדים עם העבריינים בקבוצות על עיוותי חשיבה ועל גורמי הסיכון, מפתחים אצלם אמפתיה כלפי נפגע העבירה ועוד. לקבוצות הטיפול הייעודי יכנסו רק עברייני מין המתאימים לקריטריונים של השב"ס:

- האסיר מביע רצון לטיפול ולשינוי;
- מעריך מסוכנות מינית או מטפל ייעודי מעריך שהאסיר יכול להפיק תועלת מהטיפול;
- האסיר לא מכחיש הכחשה גורפת את העבירה שבגינה נשפט. אסירים המכחישים שעברו עבירה ומבקשים להשתלב בטיפול ישולבו בקבוצות טיפול כלליות כגון קבוצות מודעות ותקשורת או קבוצות פסיכו-חינוכיות, שכאמור, אפשר לקבל בהן כלים לקראת הכניסה לטיפול ייעודי;

³⁰ דיווח של השר לביטחון הפנים על-פי חוק הגנת הציבור מפני ביצוע עבירות מין, 2006, לוועדת החוקה, חוק ומשפט, בנושא: דיווח מערך שיקום מונע לעברייני מין בשירות בתי-הסוהר – סיכום 2012, 5 במרס 2013. דווח על 1,134 אסירים שפטים, אולם השב"ס מסר מספר מתוקן – 1,133.

³¹ אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם.

³² שם.

- בדרך כלל לטיפול ייעודי של השב"ס יופנו אסירים אשר מסוכנותם המינית אובחנה בינונית, בינונית-גבוהה או בינונית-נמוכה. אסירים שאובחנו כבעלי מסוכנות מינית גבוהה יופנו לטיפול ייעודי במב"ן;
- האסיר אינו סובל ממחלת נפש או מלקות שכלית;
- אסיר ללא פגיעה עצמית מכוונת בששת החודשים האחרונים ואינו מסווג כבעל סיכון אובדני או מצוקה נפשית;
- לאסיר אין עבירות משמעת חריגות בחצי השנה האחרונה;
- אסיר ללא רקע התמכרותי לסמים או לאלכוהול, אלא אם כן הוא עבר טיפול גמילה;
- האסיר שולט בשפה העברית;
- ההשתתפות בטיפול מותנית בקבלת חוות דעת של מודיעין וביטחון שלפיה האסיר יכול להשתלב בבתי-הסוהר שפועלות בהם המחלקות הטיפוליות לעברייני מין;
- לא משולבים בטיפול ייעודי עבריינים בתחילת המאסר שנשפטו לשנות מאסר ארוכות. הדבר נובע מכך שהטיפול בעברייני מין נחשב אפקטיבי אם הוא נמשך בין שנתיים לארבע שנים. רצוי לסיים את הטיפול לקראת סוף המאסר, סמוך לשחרור, כדי שיהיה אפקטיבי, והכלים שעברייני המין קיבל במהלכו יהיו טריים בזיכרונו בעת היציאה לקהילה.

קבוצות לטיפול ייעודי מופעלות כיום³³ –

- א. במחלקות הטיפוליות לעברייני מין, הפועלות כיום בבתי-הסוהר חרמון, רימונים ומעשיהו;
 - ב. במחלקת בריאות הנפש (מב"ן) שבחטיבה לפסיכיאטריה משפטית הפועלת בשב"ס מטעם משרד הבריאות. במב"ן פועלות שלוש קבוצות ייעודיות, והאסירים שוהים בבית-הסוהר אילון.
- להלן הסבר על המסגרות:

א. מחלקות לטיפול ייעודי בעברייני מין

בקבוצות ייעודיות לטיפול בעברייני מין המופעלות במחלקות לטיפול בעברייני מין מטופלים אסירים שאובחנו כבעלי מסוכנות מינית בינונית. תנאי נוסף להשתתפות בטיפול הוא שלאסיר יש יתרת מאסר של שנה עד ארבע שנים לשחרור מוקדם או מלא.

כאמור, כיום יש מחלקות לטיפול ייעודי בעברייני מין בבתי-הסוהר חרמון, רימונים ומעשיהו. ברימונים המחלקה פועלת בתוך סביבה טיפולית, שבה מחצית האגף היא מחלקה טיפולית לעברייני מין ומחציתו מחלקה לטיפול באלימות במשפחה (54 מקומות); בחרמון פועלת מחלקת מפנה כקהילה טיפולית בבית-סוהר המתאפיין כסביבה טיפולית (40 מקומות); במעשיהו המחלקה פועלת בתוך אגף ייעודי לעברייני מין (40 מקומות). בשנת 2012 162 אסירים טופלו במחלקות הללו.

על-פי השב"ס, בשלב זה אין מחסור במסגרות טיפול לעברייני מין בקבוצות ייעודיות במחלקות הללו. יש בשב"ס מקומות במחלקות אך יש קושי לגייס מטופלים. נראה כי קושי זה נובע מהקריטריונים של ההתאמה לטיפול, ובכללם המוטיבציה של האסיר.

ב. קבוצות ייעודיות במחלקת בריאות הנפש

³³ וגם בבית-הסוהר לקטינים "אופק".

מב"ן היא מחלקה של משרד הבריאות הפועלת בשב"ס. ביחידה עובדים בין היתר פסיכיאטרים וקרימינולוגים קליניים שהתמחו בטיפול ייעודי בעברייני מין וקיבלו מינוי לערוך הערכות מסוכנות מינית לאסירים. לפי הסכם בין שב"ס למב"ן אסירים בעלי מסוכנות מינית גבוהה מופנים לקבוצות טיפול ייעודי במב"ן. כמו כן מטופלים במב"ן אסירים בעלי הפרעות אישיות מורכבות. הטיפול ניתן לאסירים בעלי יתרת מאסר של שנתיים לשחרור מלא.

כיום פועלות במב"ן שלוש קבוצות ייעודיות. האסירים שנכנסים לטיפול במב"ן שוהים בבית-הסוהר אילון, שבו המב"ן. הטיפול ניתן בקבוצות בלבד (אין טיפול פרטני בעברייני מין). במהלך שנת 2012 טופלו במב"ן 57 עברייני מין. על-פי משרד הבריאות, במב"ן כ-15 אסירים בשנה מקבלים טיפול תרופתי – טיפול ב"דקפפטיל", תרופה לריסון הדחף המיני.³⁴

לדברי ד"ר משה בירגר, ראש המב"ן, יש ההמתנה לכניסה לטיפול במב"ן, אשר עשויה להימשך כמה חודשים, ויש אסירים שאינם מספיקים להיכנס לטיפול עד למועד שחרורם. בפברואר 2013 היו בהמתנה לטיפול במב"ן כ-100 אסירים, ובהם עברייני מין.³⁵

כאמור, על-פי נתונים של שב"ס, בשנת 2012 שהו במסגרות השב"ס 1,133 שפטים בגין עבירות מין. 329 מהם שולבו בטיפול בתחום עבירות המין במהלך מאסרם, ו-270 מהם נכנסו לטיפול בשנת 2012. להלן פירוט הנתונים:

טבלה 4: מספר עברייני מין ששולבו בטיפול במסגרות שב"ס מתוך עברייני המין ששהו במסגרות שב"ס בשנת 2012 ³⁶		
הערות	מספר האסירים ששולבו	סוג הטיפול שבו שולב האסיר
בשב"ס מדגישים כי לא נספרו אסירים שבתום פעילות הקבוצה עברו לטיפול ייעודי; 66 מהאסירים השתתפו בקבוצה בשנת 2012	109	קבוצות פסיכו-חינוכיות בלבד
נפלטו מטיפול במחלקות 23 אסירים בגין אלימות, אי-שיתוף פעולה או הידרדרות במצב הנפשי; 12 מטופלים שוחררו עם תוכנית המשך בקהילה ו-14 שוחררו ללא תוכנית המשך	סה"כ: 162	מחלקות לטיפול בעברייני מין
	33	משולבים בטיפול ייעודי
	35	סיימו טיפול ייעודי
	94	שולבו בקבוצות פסיכו-חינוכיות וקיבלו הכנה לטיפול ייעודי
41 מטופלים חדשים נכנסו לטיפול במהלך 2012. 9 מהם נפלטו מטיפול, 11 סיימו טיפול ייעודי	57	קבוצה ייעודית במב"ן

אחד המדדים לבחינת הצלחתו של הטיפול היא הערכת המסוכנות המינית בטרם השתתפות האסיר בטיפול ובסיום התוכנית הטיפולית. להלן נתונים על אסירים שהשלימו טיפול ייעודי לעברייני מין בשנת 2012 ונתונים על הערכת המסוכנות שלהם המינית בתחילת הטיפול ובסיומו:

³⁴ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר במשרד הבריאות, מכתב תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא טיפול באנשים הסובלים מסטייה מינית כלפי קטינים, 9 בינואר 2013.

³⁵ ד"ר משה בירגר, מנהל החטיבה לפסיכיאטריה משפטית בשירותי בתי-הסוהר, מחלקת בריאות הנפש – מב"ן, שיחת טלפון, פברואר 2013.

³⁶ השב"ס, דיווח לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006, לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, 5 במרס 2013, נשלח ב-17 במרס 2013.

כמו כן, בשנת 2012 טופל קטין פוגע מינית אחד בכלא "אופק" לקטינים.

טבלה 5: מספר עברייני מין שהשלימו טיפול במסגרות שב"ס בשנת 2012 ³⁷		
רמת מסוכנות מינית		מספר האסירים
בסיום הטיפול	בתחילת הטיפול	
נמוכה	נמוכה	2
נמוכה	בינונית-נמוכה	1
בינונית-נמוכה	בינונית-נמוכה	3
נמוכה	בינונית	2
בינונית-נמוכה	בינונית	5
בינונית	בינונית	8
נמוכה	בינונית-גבוהה	1
בינונית	בינונית-גבוהה	1
בינונית-גבוהה	בינונית-גבוהה	5
בינונית-נמוכה	גבוהה	1
בינונית-גבוהה	גבוהה	3
גבוהה	גבוהה	3

³⁷ השב"ס, דיווח לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006, לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, 5 במרס 2013, נשלח ב-17 במרס 2013.

להלן מספר האסירים שלא שולבו בתוכניות טיפול בעברייני מין, לפי הסיבה לאי-שילוב.

טבלה 6: מספר עברייני המין שלא שולבו בטיפול במסגרות שב"ס, לפי הסיבה לאי-שילוב, מתוך עברייני המין ששהו במסגרות השב"ס בשנת 2012 ³⁸		
הערות	מספר האסירים	סיבה לאי-שילוב בטיפול
דוברי טיגרית, הודית, אמהרית, רוסית וערבית. 15 מהם שולבו בכיתות לימוד חינוכיות, ובין היתר לומדים שם עברית	50	חוסר שליטה בשפה עברית
28 מהם שולבו בטיפול גמילה	128	התמכרות לסמים ולאכזחול
	39	בעיות נפשיות, טעוני פיקוח, מצוקה נפשית
	243	לא גילו מוטיבציה להשתלב בטיפול ולשינוי
אסירים שמועד שחרורם המלא היה ב-2012 ולא היה אפשר לבחון את שילובם בטיפול.	119	יתרות מאסר קצרות
ובהם 12 אסירי עולם שמאסרם לא נקצב; 27 אסירים שמועד השחרור המוקדם שלהם הוא בשנים 2012-2033; 105 אסירים שמועד השחרור המוקדם שלהם הוא בשנים 2016-2020	144	יתרות מאסר ארוכות
האסיר מוגדר טעון הגנה ואי-אפשר להעבירו לבית-סוהר השרון, שם מופעלת קבוצה פסיכו-חינוכית לעברייני מין	1	טעמים ביטחוניים
האסירים שולבו במחלקות לטיפול באלימות במשפחה	20	בעיה ראשונית – אלימות זוגית
	56	אסירים בתהליך סיום הפניה לטיפול ³⁹
משולבות במסגרות טיפול שאינן ממוקדות בעבירה	4	נשים שנשפטו בגין עבירות מין
	804	סה"כ

מהנתונים עולה כי כ-15% מהאסירים מתוך האסירים שלא שולבו בטיפול, לא שולבו כי יתרת המאסר שלהם קצרה מדי. כשליש מהאסירים לא שולבו בטיפול משום שלא היו מעוניינים בטיפול זה. כ-6% מעברייני המין לא שולבו בטיפול בגלל חוסר שליטה בשפה עברית.

בדיון בוועדה המיוחדת לפניות הציבור בנושא "פניות ציבור לגבי שיקום עברייני מין בשירותי-הסוהר" בפברואר 2012 עלה כי מכיוון שלא בכל בתי-הסוהר יש קבוצות ייעודיות, לעתים אסירים המעוניינים להשתתף בטיפול צריכים לעבור לבית-הסוהר שבו מתקיימת תוכנית הטיפול. השב"ס אינו יכול לקיים קבוצות טיפול בכל מקום, ועליו לרכז אסירים הזקוקים לטיפול מסוים במקום אחד. כך, לעתים נוצרים חסמים, ואסירים מנועים מהשתתפות בתוכנית הטיפול.⁴⁰

בדוח הסנגוריה הציבורית בנושא "תנאי המעצר והמאסר במתקני הכליאה של שב"ס ומשטרת ישראל 2009-2010", אשר פורסם בשנת 2011, הועלו כמה בעיות בתחום הטיפול בעברייני מין במסגרות שב"ס, ובהן מחסור במסגרות טיפול ובמקומות במסגרות הקיימות לעברייני מין; מחסור בבעלי הכשרה ומתאימה בצוות הטיפולי בבתי-הסוהר; אי-יכולת של השב"ס לספק טיפול אינטנסיבי ושלם אלא טיפול

³⁸ גונדר עופרה קלינגר, ראש אגף האסיר שב"ס, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא עבריינות מין כלפי קטינים, התקבלה ב-27 בפברואר 2013.

³⁹ השב"ס, דיווח לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006, לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, 5 במרס 2013, נשלח ב-17 במרס 2013.

⁴⁰ פרוטוקול מס' 151 מיישיבת הוועדה המיוחדת לפניות הציבור בנושא "פניות הציבור לגבי שיקום עברייני מין בשירותי-הסוהר", ה' באדר התשע"ב, 28 בפברואר 2012; שרונה עבר-הדני, הלשכה המשפטית במשרד הבריאות.

הכנסת

בסיסי בלבד, שמתאים לצרכים של עברייני מין שאינם בדרגת מסוכנות גבוהה.⁴¹ מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה אל הסגוריה הציבורית בבקשה לקבל נתונים עדכניים בנושא, אך הדוח החדש עדיין בשלבי הכנה, ואין אפשרות לקבל מידע בשלב זה.⁴²

מהשב"ס לא התקבלו נתונים מדויקים על עברייני מין שהשתחררו בלי טיפול. עם זאת, הנתונים שהוצגו לעיל מלמדים כי רבים מעברייני המין אינם משתתפים בקבוצות טיפול.

ממחקר שנערך ביחידת המעקב אחרי עברייני מין של השב"ס, יחידת "צור", עלה כי כ-78% מהמפוקחים (שצו הפיקוח נגדם היה פעיל ותקף בשנת 2011)⁴³ לא עברו טיפול כלשהו בזמן המאסר או בזמן ההליך הפלילי בעניינם. כ-9% מהמפוקחים עברו טיפול ייעודי לעברייני מין בבתי-הסוהר, ומעט יותר מ-6% השתתפו בקבוצות פסיכו-חינוכיות. קצת יותר מ-1% מהמפוקחים קיבלו טיפול תרופתי.⁴⁴

3.1.3 עלות הטיפול

עלות הטיפול השנתית בעברייני מין במסגרות של שב"ס ובמפוקחים בקהילה מסתכמת ביותר מ-18 מיליון ש"ח בשנה. עלות זאת כוללת:

- העלות הישירה של הטיפולים הניתנים כיום לעברייני מין באחריות השב"ס (ובכלל זה פעילות המעקב אחר עברייני מין בקהילה של יחידת "צור") היא יותר מ-12 מיליון ש"ח בשנה⁴⁵.
 - עלות הטיפול שניתן לעברייני מין המטופלים במחלקה לבריאות הנפש של שב"ס (מב"ן) מסתכמת לפי החישוב של משרד הבריאות בכ-6.3 מיליון ש"ח בשנה.⁴⁶
- כמו כן, בשנתיים האחרונות הושקעו כ-3 מיליון ש"ח (השקעה חד-פעמית) בגיוס ובכשרה של אנשי מקצוע בתחום הטיפול בעברייני מין.⁴⁷

3.2 הטיפול בעברייני מין בקהילה

כאמור, בקהילה מטופלים עברייני מין בכמה קבוצות טיפוליות:

1. עברייני מין המשולבים בטיפול של משרד הרווחה (שירות המבחן למבוגרים) כחלופת ענישה;
2. עברייני מין שריצו חלק ממאסרם בפועל ונמצאים תחת התניה שיפוטית – עבריינים שהשתחררו מבית-הסוהר בשליש האחרון למאסר על-פי החלטת ועדת השחרורים בתנאי שישתלבו בתוכנית שיקום; אשר זכות להשתחרר מהמאסר ניתנת להם על תנאי שהוא השתלבות חובה בתוכנית השיקום.
3. עבריינים שהשתחררו מבית-הסוהר לאחר שריצו את מלוא מאסרם אינם זכאים כיום לטיפול מטעם המדינה, ויכולים להשתלב בטיפול בקהילה במסגרות פרטיות, בתשלום.

⁴¹ דוח הסגוריה הציבורית בנושא תנאי המעצר והמאסר במתקני הכליאה של שירות בתי-הסוהר ומשטרת ישראל בשנים 2009-2010, אוגוסט 2011.

⁴² עו"ד גליה ניצני, הסגוריה הציבורית, אגף האסיר, שיחת טלפון, דצמבר 2012; דוא"ל, אפריל 2013.

⁴³ מדובר ב-630 עברייני מין. קבוצת מחקר זו אינה מדגם מייצג של אוכלוסיית עברייני מין הכללית.

⁴⁴ אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם.

⁴⁵ תלמה כהן, רמ"ל תכנון, ומנשה רמרזקר, מנהל אגף תכנון ותקצוב, שב"ס, שיחת טלפון, 14 במרס 2013.

⁴⁶ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר, שירותי הצלה וע"ר במשרד הבריאות, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, התקבלה בדוא"ל, 4 במרס 2013.

⁴⁷ תלמה כהן, רמ"ל תכנון, ומנשה רמרזקר, מנהל אגף תכנון ותקצוב, שב"ס, שיחת טלפון, 14 במרס 2013.

גם בקהילה שילוב עברייני מין בתוכניות הטיפול נעשה על בסיס הערכת המסוכנות המינית שלהם. משרד הרווחה ומשרד הבריאות מפעילים ומלווים מרכז להערכת מסוכנות של עברייני מין לצורך ביצוע הערכות מסוכנות של עברייני מין לאחר הרשעה. בשנת 2012 נעשו 520 הערכות מסוכנות מינית של עברייני מין.⁴⁸

3.2.1 הטיפול שבאחריות משרד הרווחה והשירותים החברתיים⁴⁹

שירות המבחן למבוגרים של משרד הרווחה והשירותים החברתיים הוא הגורם האחראי לטיפול בעברייני מין מבוגרים (מעל גיל 18) הנמצאים בקהילה, לאבחונם ולשיקומם, ובהם עברייני מין שביצעו עבירות בקטינים. שירות מבחן למבוגרים מפעיל מרכז יום וקבוצות ייעודיות לטיפול בעברייני מין. השירות אחראי גם לחקירות ולפיקוח מעצר (טרם ההרשעה) ולאבחונם וביצוע צווי מבחן לאחר ההרשעה.⁵⁰

מרכז יום לטיפול בעברייני מין מופעל על-ידי עמותת קש"ת ופועל במימון, בפיקוח ובליווי של שירות המבחן. המרכז מיועד לטיפול אינטנסיבי ב-24 עברייני מין הנמצאים תחת התניה שיפוטית. המרכז שוכן במרכז הארץ ומיועד לתת מענה לאוכלוסייה רחבה – גברים מגיל 18 ומעלה אשר ביצעו עבירות מין או עבירות בעלות אופי של פגיעה מינית, ובהם עברייני מין מבוגרים שנשפטו לצו מבחן, ברמת סיכון בינונית, בפיקוח שירות המבחן למבוגרים, אשר בהחלטה השיפוטית לגביהם נקבע שעליהם לקבל טיפול שנה אחת לפחות; עברייני מין קטינים ברמת סיכון בינונית, שנשפטו לצו מבחן או למסגרת טיפול חוץ-ביתית באמצעות צו מבחן בתנאי מגורים או צו מעון או מעון נעול, אשר במהלך תקופת הצו מלאו להם 18 שנים (יש אפשרות לקבוע שיקבלו טיפול שנה אחת לפחות); עברייני מין מבוגרים ברמת סיכון בינונית, לאחר ששהו במאסר, תחת התניה שיפוטית.

מאז נפתח המרכז בשנת 2005 סיימו את הטיפול המלא בו כ-50 עברייני מין. המסיימים את הטיפול נתונים במעקב של שנה.

כאמור, לא כל עברייני מין יכול להתקבל לטיפול במרכז, אלא רק עבריינים שמתאימים לקריטריונים. במחקר שליווה את פעילות המרכז בשנים 2005-2008 נמצא כי 57 עברייני מין לא התקבלו לטיפול. בכ-35% מן המקרים הם לא נמצאו מתאימים לטיפול במרכז ובכ-9% מן המקרים סירבו העבריינים עצמם לגשת לטיפול; בכ-27% מן המקרים העבריינים הופנו לטיפול אחר.⁵¹

מדי שנה פועלות ברחבי הארץ שמונה עד עשר קבוצות טיפוליות ייעודיות לעבריינים שהורשעו בעבירות מין וקיבלו את האפשרות להישאר בקהילה ולקבל בה טיפול מטעם שירות המבחן למבוגרים,

⁴⁸ אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, דוא"ל, 17 במרס 2013.

⁴⁹ אם לא יצוין אחרת, המידע התקבל מאסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים, אפי ברור, מנהל שירות מבחן לנוער, ודליה לב שדה, מנהלת שירות ילד ונוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2013.

שירות המבחן למבוגרים הוא שירות ממלכתי סוציאלי, המעוגן בחוק הפלילי, והוא חלק ממערכת אכיפת החוק. השירות מטפל במעורבים באירוע פלילי (חשודים, נאשמים ונפגעי עבירה) מעל גיל 18.

⁵⁰ כ-300 חשודים בעבירות מין (לאחר גיבוש כתב אישום) מופנים מדי שנה לשירות המבחן למבוגרים לחקירות מעצר בטרם הרשעה. כ-400 עברייני מין מופנים מדי שנה לאבחון וגיבוש המלצה לעונש לאחר שהורשעו בבת-המשפט בגין עבירות מין.

⁵¹ ד"ר יעל אידיסיס וד"ר מלי שחורי, **מרכז יום לטיפול בעברייני מין בקהילה**, המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון והאגף לפיתוח שירותים, ירושלים, כסלו תש"ע, נובמבר 2009. רשימת הסיבות המלאה מוצגת בעמ' 69 בדוח.

בהנחיית קציני מבחן המתמחים בטיפול בעברייני מין. בדרך כלל אין מחסור בקבוצות. לעתים יש תקופת המתנה קצרה.⁵²

בשירות המבחן למבוגרים מטופלים מדי שנה כ-110 עברייני מין אשר משולבים בטיפול קבוצתי ייעודי לעברייני מין. כ-100 עברייני מין אחרים מקבלים טיפול פרטני אצל קציני המבחן או משולבים במרכז היום לטיפול בעברייני מין, בליווי ומעקב של קציני המבחן.

על-פי משרד הרווחה והשירותים החברתיים, "כיום קיים מחסור במסגרות ותוכניות לשיקום ולטיפול בעברייני מין, הן מבחינת מיעוטן, הן מבחינת הפריסה הארצית, והן מבחינת ההתאמה לאוכלוסיית השונות של עברייני המין ואפיוניהם".⁵³

3.2.2 עלות הטיפול

עלות העסקת קציני מבחן המבצעים חקירות (הן חקירות לעונש והן חקירות מעצר) וקציני מבחן המטפלים בעברייני מין בקבוצות הטיפול הייעודיות מסתכמת בכ-1.1 מיליון ש"ח לשנה. על-פי חוק הגנה על הציבור, הערכות המסוכנות מתבצעות במרכז להערכת מסוכנות, ושירות המבחן מתקצב את ההערכות של עברייני המין שבטיפול המשרד. עלות הערכת מסוכנות אחת היא 4,550 ש"ח. בשנת 2012 בוצעו 520 הערכות מסוכנות בעבור מטופלי משרד הרווחה, בעלות כוללת של כ-2.4 מיליון ש"ח.

התקציב להפעלת מרכז היום לטיפול בעברייני מין הוא 1.1 מיליון ש"ח בשנה.⁵⁴ לפיכך, עלות הטיפול של שירות המבחן למבוגרים בעברייני מין מסתכמת בכ-4.6 מיליון ש"ח בשנה.

3.2.3 טיפול שבאחריות הרשות לשיקום האסיר⁵⁵

הרשות לשיקום האסיר ממונה על שיקומם של אסירים ושילובם בקהילה.⁵⁶ הרשות מפעילה אגף מיוחד לשיקום עברייני מין שמטרתו למנוע עבריינות מין חוזרת. האגף פועל בתחום הטיפול בעברייני מין בשיתוף שירות המבחן למבוגרים במשרד הרווחה (מרכז יום לעברייני מין שצוין לעיל), משרד הבריאות (בית-החולים הפסיכיאטרי "אברבנאל", הנותן טיפול אינטנסיבי לעברייני מין בעלי סטייה מינית, ובהם פדופילים, בעלי מוגבלויות שכליות ובעלי הפרעות נפשיות) וגורמים אחרים בקהילה, כגון מכוני טיפול פרטיים ועמותות. כמו כן, מאז דצמבר 2011 האגף מפעיל תוכנית ייחודית בקהילה – קבוצה טיפולית ייעודית לעברייני מין, ללא שיתוף גורמים חיצוניים.

ברשות לשיקום האסיר מטופלים עברייני מין תחת התניה שיפוטית, וכן כמה עברייני מין ששחררו לאחר שריצו את מלוא מאסרם.

⁵² אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, מרס 2013.

⁵³ אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים, אפי ברור, מנהל שירות מבחן לנוער, ודליה לב שדה, מנהלת שירות ילד ונוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2013.

⁵⁴ אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, דוא"ל, 17 במרס 2013.

⁵⁵ אם לא יצוין אחרת, המידע התקבל מאריאל אבקסיס, ראש אגף שיקום עברייני מין ברשות לשיקום האסיר, שיחת טלפון, 6 בפברואר 2013.

הרשות מקבלת ממשרד הרווחה תקציב שנתי. נוסף על התקציב הממשלתי הרשות מגייסת כסף מגורמים כגון הגיוינט, קרנות פרטיות והמוסד לביטוח לאומי.

⁵⁶ הרשות פועלת בעיקר בקרב אסירים משוחררים, איך פועלת גם בין כותלי בתי-הסוהר לקראת השחרור. אסירים לקראת שחרור נפגשים ומתחילים את הקשר עם הרשות לשיקום האסיר. בדרך זו נמשך הרצף הטיפולי בהם לאחר שחרור.

לטיפול בתוכניות של הרשות, כמו בתוכניות הטיפול האחרות, נכנסים רק אסירים משוחררים שמתאימים לקריטריונים: אינם מכחישים את העבירה, ללא עבירות משמעת ובעלי מוטיבציה להשתתף בתוכנית, וכן השתתפו בתוכניות הטיפול בבית-הסוהר. ההחלטה בדבר השתלבות עברייני המין בתוכניות של הרשות מתקבלת באמצעות הגורם המקצועי המתאים, המומחה בתחום עבריינות מין.⁵⁷

204 עברייני מין אובחנו או טופלו במסגרו הרשות לשיקום האסיר בשנת 2012. בכ-50% מהמקרים ניתנו לעברייני מין המלצות לתוכנית שיקום. ב-56% מן ההפניות לטיפול ניתנה הפניה למרכז יום לעברייני מין שמפעיל שירות המבחן של משרד הרווחה. ב-22% מן המקרים ניתנה הפניה לטיפול בקבוצות ייעודיות של הרשות לשיקום האסיר.⁵⁸

מר אריאל אבקסיס, ראש אגף שיקום עברייני מין, העלה כמה בעיות שעמן מתמודדים כיום ברשות בכל הנוגע לטיפול בעברייני מין: תוכניות הטיפול הייעודיות של האגף פועלות כיום באזור המרכז ובאזור הצפון, אך אין מענה בדרום ובירושלים; יש תקופות שבהן אין מקום בקבוצות טיפול לעברייני מין תחת התניה שיפוטית ועבריינים נשארים בכלא; עברייני מין שמשתחררים תחת התניה שיפוטית הם בעלי מוטיבציה גבוהה להגיע לטיפול, מפני שזה התנאי העיקרי לשחרורם לפני סיום תקופת המאסר. עם זאת, עברייני מין אשר סיימו את המאסר ואינם חייבים להשתתף בטיפול הם בעלי מוטיבציה נמוכה להשתתף בטיפול.⁵⁹ יש מחסור בתקציבים, ולכן אין אפשרות לפתוח קבוצות טיפול נוספות, כגון קבוצות למשפחות ולבנות הזוג של עברייני מין. חסרים גם אנשי מקצוע שהוכשרו בתחום הטיפול בעברייני מין.

על-פי הרשות לשיקום האסיר, כיום יש בעבור עברייני מין מענה מצומצם. חסרות מסגרות טיפול בקהילה למי שאינם זקוקים לטיפול אינטנסיבי אך מעוניינים בתוכנית שיקום הכוללת טיפול מניעתי ייעודי (וכיום פונים למסגרות טיפול פרטיות), וכן לאסירים משוחררים שרצו את מאסרם במלואו וזקוקים למעקב טיפולי שוטף.⁶⁰

3.2.4 מסגרות הטיפול של משרד הבריאות והטיפול התרופתי⁶¹

כאמור, המסגרת לטיפול הייעודי בעברייני מין שפוטים שפועלת באחריות משרד הבריאות היא המחלקה לבריאות הנפש (מב"ן) בשב"ס. בקהילה, עברייני מין ואנשים שלא עברו עבירה כלשהי וסובלים מהפרעות בדחף המיני מופנים על-ידי גורמים מקצועיים למחלקה לטיפול בפאראפיליה הפועלת בבית-החולים "אברבנאל". הטיפול במרפאה בבית-החולים "אברבנאל" ניתן ללא תשלום. את הטיפול נותנים בעיקר קרימינולוגים, וכן פסיכיאטרים לפי הצורך.⁶² בשנתיים האחרונות טופלו במרפאה 51 עברייני מין ואנשים עם סטייה מינית: 33 מהם הגיעו מרצונם ומעולם לא הורשעו, חמישה מהם מקרב המאושפזים בבית-החולים; 18 הם עברייני מין שפוטים – שלושה הופנו על-ידי קציני מבחן בגלל רקע בבריאות הנפש,

⁵⁷ חלק מעברייני המין לאחר מאסר מטופלים בהוסטלים לטיפול לא ייעודי לעברייני מין, כלומר הם בעלי מאפייני סיכון נוספים, כגון שימוש בסמים, אלימות במשפחה וחסרי בית. בהוסטל לחסרי בית שהו בפברואר שני עברייני מין; בהוסטל למכורים לסמים שהו עברייני מין אחד; בהוסטל למי שהפעילו אלימות שהו שני עברייני מין.

⁵⁸ הרשות לשיקום האסיר, תחום עבריינות מין, סיכום נתונים לשנת 2012, נשלח באמצעות דוא"ל, אפריל 2013.

⁵⁹ פרוטוקול מס' 151 משיבת הוועדה המיוחדת לפניית הציבור בנושא "פניות הציבור לגבי שיקום עברייני מין בשירותי-הסוהר", ה' באדר התשע"ב, 28 בפברואר 2012.

⁶⁰ אתר האינטרנט של הרשות לשיקום האסיר, שיקום עברייני מין, כניסה אחרונה: 3 במרס 2013.

⁶¹ אם לא יצוין אחרת המידע התקבל מד"ר איגור ברש, מנהל המחלקה למערך הקליני באגף לבריאות הנפש במשרד הבריאות, שיחות טלפון, 26 בדצמבר 2012 ו-11 במרס 2013; מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר במשרד הבריאות, מכתבי תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא טיפול באנשים הסובלים מסטייה מינית כלפי קטינים, 9 בינואר 2013 ו-4 במרס 2013.

⁶² ד"ר יהודה ברוך, מנהל בית-החולים הפסיכיאטרי "אברבנאל", דוא"ל, 13 במרס 2013.

שניים הופנו מהרשות לשיקום האסיר מאותן סיבות והשאר הופנו מיחידת הפיקוח על עברייני מין של השב"ס, יחידת "צור".⁶³

כיום מטופלים במרפאה 14 פוגעים מינית בשתי קבוצות טיפוליות ובטיפול פרטני, ובהם שני עבריינים שפוטם שהופנו מיחידת הפיקוח.

לאחרונה הייתה במרפאה רשימת המתנה של עשרה מטופלים שלא היה אפשר לקבלם ולא היה לאן להפנות אותם מסיבות שונות, ובעיקר בשל חוסר היכולת של הממתינים לטיפול לשלם לשירות פרטי. מהמרפאה נמסר כי שניים ממבקשי הטיפול נתפסו בעבירת מין בזמן ההמתנה, וכיום הם נתונים בהליך פלילי, ושניים נפטרו מסיבות שאינן ברורות לאנשי המרפאה.⁶⁴

המרפאה לא מפרסמת את פעולותיה. אנשים פונים אליה בבקשה להיכנס לטיפול משום ששמעו עליה ממטופלים. כמו כן, אנשי צוות המרפאה מעבירים לעתים הרצאות בנושא הטיפול בפוגעים מינית ובסטיות מיניות, והדבר עורר כנראה מודעות לנושא ועודד הפניה של מטופלים שעד כה לא ידעו כיצד להתמודד אתם.

במשרד הבריאות מציינים שיש מחסור במסגרות ייעודיות לטיפול בסטייה מינית. עם זאת, הסובלים מסטייה מינית יכולים לקבל טיפול תרופתי במסגרת קופות-החולים ממומחים בתחום הפסיכיאטריה והאנדוקרינולוגיה. ככלל, הטיפול בהפרעות בדחף המיני בכלל והטיפול בפדופיליה בפרט נעשה בכמה שלבים, והטיפול התרופתי הוא אחד מהם. אם יש צורך, הפסיכיאטר המטפל מפנה את המטופל לטיפול קוגניטיבי, במסגרות הפועלות באחריות משרד הרווחה, בד בבד עם הטיפול הפרטני שהוא נותן ולצד הטיפול התרופתי, בהסכמת המטופל.

הטיפול התרופתי כולל בדיקות תקופתיות אצל רופא משפחה ואנדוקרינולוג ובדיקות מעבדה. בשנת הטיפול התרופתי הראשונה ננקטים כל הצעדים הטיפוליים, ואחריה יש אפשרות להפחית את ההתערבות.

משך הטיפול אינו קבוע: משך הטיפול התרופתי הממוצע הוא שנתיים עד חמש שנים, ומשך הטיפול הפסיכולוגי הנלווה הממוצע הוא שנתיים עד עשר שנים. כל מקרה נבחן לגופו וייתכנו תקופות טיפול אחרות.⁶⁵

הטיפול התרופתי, כאמור, ניתן בהסכמת המטופל בלבד. נדגיש כי בשנת 2012 התרופה "דקפפטיל" נכנסה לסל התרופות ללא השתתפות עצמית בעבור הסובלים מפדופיליה. עם זאת, לא כל מי שמעוניין לקבל את הטיפול התרופתי יכול לקבלו, משום שהוא אינו מתאים לכולם: לתרופה יש תופעות לוואי שלא כל אחד יכול להתמודד אתן מבחינה פיזית. כמו כן, לא כולם בעלי מוטיבציה גבוהה לטיפול מלכתחילה, ויש שעוזבים את הטיפול בלי לסיימו.

ממשרד הבריאות נמסר כי מספר החולים המטופלים בטיפול תרופתי במסגרות השב"ס הוא כ-15 איש לשנה. עד היום שוחררו לקהילה כ-30 איש שהחלו טיפול ב"דקפפטיל" בזמן מאסרם. בשנת 2012 טופלו 12 איש בתרופה בבית-החולים "אברבנאל". פרט לנתונים אלו אין למשרד הבריאות נתונים על מספר המטופלים בתרופה, והמשרד אינו מנהל מאגר מרכזי מזוהה של המקבלים טיפול זה. המשרד טוען כי למצב זה יש כמה סיבות:

⁶³ מירי פרוימוביץ' וד"ר יהודה ברוך, בית-החולים "אברבנאל", דוא"ל, 13 במרס 2013.

⁶⁴ שם.

⁶⁵ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, הצעת חוק המלחמה בפדופיליה – עדכון אומדן עלות, כתבה: אילנית בר, אפריל 2010.

- החולים מטופלים במסגרות שונות ולמשרד אין אפשרות לקבל מהן נתונים על הטיפול;
- לתרופה יש התוויות נוספות, ונתונים על צריכת התרופה בקופות-החולים לא יעידו בהכרח על מספר הנוטלים אותה לצורך הורדת הדחף המיני.

3.2.5 שירותים נוספים בקהילה

כאמור, נוסף על גופי המדינה העוסקים בתחום הפגיעה המינית ומטפלים בפוגעים מינית, פועלים בתחום כמה גופים לא ממשלתיים. נציג להלן שלושה גופים אלה:

המרפאה לטיפול בפאראפיליה פועלת בהנהלתו של פרופ' סילפן, פסיכיאטר המתמחה בפסיכיאטריה משפטית ובקרימינולוגיה קלינית, לשעבר מנהל מב"ן בשב"ס. במרפאה ניתן טיפול תרופתי וקוגניטיבי.⁶⁶ המרפאה פועלת במרכז הארץ. השירותים במרפאה ניתנים בתשלום, פרט לטיפול התרופתי, שכאמור נכנס לסל שירותי בריאות. מחיר הטיפול הוא 400-450 ש"ח לפגישה יחידנית וכ-250 ש"ח לפגישה במסגרת קבוצתית. יצוין כי הטיפול בעבריינות ובסטייה מינית הוא ארוך טווח ועשוי להימשך שנים אחדות.

המרפאה ממומנת מכספים שמתקבלים מהמטופלים, ואין לה תקצוב ממקורות אחרים. חלק מההכנסות של המרפאה מיועדות לקרן המחקרים של בית-החולים "וולפסון". במרפאה כמה סוגים של מטופלים: עצורים מחשש לעבירת מין (הקבוצה העיקרית של המטופלים כיום), עברייני מין שסיימו מאסר בפועל ורוצים להמשיך בטיפול במסגרת המרפאה, אנשים שלא עברו שום עבירה ומעוניינים לקבל טיפול. על-פי רוב, מי שמעוניינים לקבל טיפול מופנים למרפאה על-ידי עורכי-דין המטפלים בעניינם או על-ידי אנשי מקצוע בתחום שמכירים את פעילות המרפאה. במרפאה מתקבלות פניות גם מעברייני מין שפוטים שוהים במאסר ומעוניינים לקבל טיפול עוד בזמן מאסרם באופן פרטי.

כיום מטופלים במרפאה 15 איש. אין רשימת המתנה לטיפול, וכל המעוניין בטיפול והוא בעל אמצעים נכנס לתוכנית הטיפולית מייד אם הוא נמצא מתאים בבדיקת מסוגלות שנערכת במרפאה. לדברי פרופ' סילפן, יש להרחיב את המענים הניתנים היום לטיפול בעברייני מין במימון המדינה. נוסף על כך אין כיום מודעות בקרב הסובלים מסטייה מינית לאפשרויות הטיפול הקיימות, מצומצמות ככל שיהיו. לדבריו, על המדינה להקים מערך טיפול דיסקרטי, ולצד זה להביא להעלאת המודעות לקיום הטיפול.⁶⁷

העמותה "שלום בנייד" מעניקה טיפול דיסקרטי לפוגעים מינית מהציבור הדתי והחרדי. לדברי עו"ס דורון אגסי, מנכ"ל העמותה, זו העמותה היחידה שפועלת כיום בתחום בקרב מגזר זה. העמותה פועלת משנת 2005, וכיום מטופלים במערך הטיפולי שלה עשרות פדופילים ועברייני מין משוחררים. המבקשים טיפול מגיעים לתוכניות הטיפול של העמותה דרך רבנים, פרסומים בעיתונות במגזר החרדי והדתי, אנשי קהילה ועוד. העמותה פועלת בעיקר בירושלים ובבני-ברק, וגם בבית-שמש, ברחובות, בחיפה ובצפת. אין כיום מענה בדרום הארץ.

הטיפול הניתן במערך הקליני של העמותה לעברייני מין ולפדופילים מתחיל באבחון, המבוסס על הערכת המסוכנות. במערך זה ניתן טיפול קבוצתי, טיפול פרטני, טיפול בקבוצות פסיכו-חינוכיות וטיפול ייעודי לעברייני מין. הטיפול ניתן בתשלום, ויש רשימת המתנה של אנשים המעוניינים לקבל טיפול.

⁶⁶ בצוות המרפאה שני רופאים, שני פסיכולוגים וארבעה קרימינולוגים קליניים.

⁶⁷ פרופ' פטר סילפן, פסיכיאטר, מנהל המרפאה לטיפול בפאראפיליה, שיחת טלפון, 13 במרס 2013.

העמותה פועלת בתחום ההסברה, מארגנת ומעבירה ימי עיון בתחום ונותנת הסברה במסגרת המפגשים בקהילה, בבתי-הספר, בישיבות, בגופים ממשלתיים ועוד.

לדברי עו"ס אגסי, הטיפול בפדופילים ובעברייני מין הוא תחום מופקר על-ידי המדינה: יש מחסור חמור במסגרות לטיפול בסטייה מינית ובעברייני מין, ואין די תוכניות מניעה, אבחון וטיפול בעבור אוכלוסייה זו. כך, אלפי פוגעים מינית חיים בקהילה ללא טיפול.⁶⁸

מרכז "התחלה חדשה" לאבחון עוברי חוק ולטיפול בהם פועל בתל-אביב, ומעניק טיפול גם בתחום עבריינות המין. במרכז פועלות שתי קבוצות פסיכו-חינוכיות וקבוצה ייעודית לטיפול בפוגעים מינית. כמו כן, אפשר לקבל בו טיפול פרטני. במרכז מטופלים מדי שנה כ-50 פוגעים מינית, ובהם פוגעים מינית בקטינים אשר אינם סובלים מסטייה מינית (פדופילים). המטופלים הם פוגעים מינית בשלבים שונים של התהליך המשפטי, וגם לאחר מאסר בפועל. נכנסים לטיפול גם מטופלים אשר מכחישים את העבירה. בדרך כלל אין המתנה לטיפול, אלא רק המתנה לפתיחת קבוצה חדשה המתאימה למטופל.

צוות הטיפול בעבריינות מין במרכז הוא צוות רב-מקצועי ובו פסיכולוג קליני, ארבעה קרימינולוגים קליניים ושני קרימינולוגים חברתיים-שיקומיים, כולם בעלי הכשרה מקצועית בתחום מטעם אוניברסיטת בר-אילן. הטיפול ניתן בתשלום. במרכז מגבשים חוות דעת לעניין הערכת מסוכנות וחוות דעת משפטיות ואבחוניות בעבור בתי-המשפט.

גב' דנה קייזר, קרימינולוגית העוסקת בתחום הטיפול בפוגעים מינית במרכז, מציינת כי כיום הקריטריונים לכניסה לטיפול במוסדות מטעם המדינה בעבור עברייני מין נוקשים מדי ואינם מאפשרים לתת טיפול לקבוצות רבות של פוגעים מינית ולשקמם.⁶⁹

3.3 רצידיביזם בקרב עברייני מין כלפי קטינים

רצידיביזם מוגדר בספרות המקצועית "עבריינות חוזרת לאחר הרשעה ראשונה בפרק זמן נתון".⁷⁰ מהספרות המקצועית בעולם עולה כי שיעור הרצידיביזם בקרב עברייני מין, על-פי נתונים רשמיים, נע בדרך כלל בין 10% ל-15% בחמש השנים שמיום שחרורם, אך במעקב ממושך יותר נצפה שיעור רצידיביזם גדול יותר. לדוגמה, ממחקרים בקנדה עולה כי שיעור הרצידיביזם בקרב עברייני מין לאחר 15 שנות מעקב הוא 24%. נוסף על כך, יש לזכור כי אף שמחקרים רבים מצביעים על רמת רצידיביזם נמוכה בקרב עברייני מין לעומת עבריינים אחרים, יש להביא בחשבון שהמספרים האמיתיים גבוהים מהסטטיסטיקה הרשמית, עקב תופעה של תת-דיווח על עבירות מין. יש הטוענים כי רמת הרצידיביזם בפועל גבוהה בעשרות אחוזים מהמידע שמדווח למשטרה.⁷¹

להלן כמה נתונים שהתקבלו מגורמי טיפול בעברייני מין בארץ על שיעור הרצידיביזם בקרב עברייני מין אשר מוכרים למערכת – חלקם מטופלים במסגרות טיפול ייעודיות לעברייני מין וחלקם נתונים בפיקוח של יחידת "צור". **נדגיש כי הנתונים אינם מייצגים את כלל עברייני מין.** יתר על כן, יחידת "צור" קיימת מ-2006, ולא די בזמן פעילות זה ללמוד על תופעת הרצידיביזם לאורך הזמן. כך הדבר גם בנוגע לנתונים על מטופלים במרכז היום של משרד הרווחה, שכאמור פועל משנת 2005. כמו כן, חסרים נתונים על

⁶⁸ עו"ס דורון אגסי, מנכ"ל עמותת "שלום בנייד", שיחת טלפון, 7 במרס 2013.

⁶⁹ דנה קייזר, קרימינולוגית יישומית (חברתית-שיקומית), מרכז "התחלה חדשה" לאבחון ולטיפול בעוברי חוק, שיחת טלפון, אפריל 2013.

⁷⁰ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, רצידיביזם בקרב עברייני מין, כתבו: דפנה בן-פורת ואורלי פישמן, נובמבר 2005.

⁷¹ שם; מרכז המחקר והמידע של הכנסת, יישום החוק למניעת העסקת עברייני מין במוסדות מסוימים, התשס"א-2010, כתבה: אתי וייסבלאי, נובמבר 2010.

עברייני מין שלא היו מעולם בפיקוח או לא קיבלו טיפול כלשהו במסגרות של משרד הרווחה או של הרשות לשיקום האסיר.

- **בשירות המבחן למבוגרים של משרד הרווחה והשירותים החברתיים** נערכה בדיקה של 157 מטופלים שסיימו טיפול קבוצתי ייעודי לעברייני מין בשנים 2001-2006. לפי ממצאי הבדיקה ל-88.3% מהם לא נפתחו תיקים מאז סיימו את הטיפול. ל-3.2% מהם נפתח תיק בגין עבירת מין אחרי ההתערבות, ולשאר נפתח תיק בגין עבירות אחרות לאחר ההתערבות.⁷²
- **במרכז היום לטיפול בעברייני מין שפועל מטעם משרד הרווחה** נערכו שני מחקרים: מחקר ראשון ליווה את הקמתו בשנת 2005, ותוצאותיו לימדו על מתן מענה אישי לכל מטופל ועל שביעות רצון והישגים טיפוליים טובים. מחקר נוסף הסתיים וטרם פורסם. תוצאותיו מעידות שהמטופלים מפיקים תועלת מהטיפול. הדוח מלמד כי מעל 95% מהבוגרים של מרכז היום לא מופיעים כבעלי רישום פלילי מאז סיימו את הטיפול במרכז⁷³ (נזכיר כי מאז נפתח המרכז בשנת 2005 סיימו את הטיפול המלא בו כ-50 עברייני מין).
- **ביחידת "צור"** נערך מחקר שבחן את פעילות היחידה בתום חמש שנים מיום הקמתה (עד 2011, 934 עברייני מין היו מפוקחים בתקופה זו), ונבחנו בו בין היתר מאפיינים של עברייני מין שצו הפיקוח שלהם היה בתוקף בשנת 2011 (630 מפוקחים). במחקר נמצא בקרב עברייני מין מפוקחים בשנים 2006-2011 (בעת שהיה נגדם צו פיקוח תקף) שיעור רצידיביזם של כ-3% (27 עברייני מין בפיקוח יחידת "צור" חזרו על עבירת מין). רוב העבריינים שעברו שוב עבירת מין הם בעלי רמת מסוכנות מינית גבוהה ומעלה (85%); כ-30% מהם פדופילים; 81.5% מהם לא השתתפו בשום תוכנית טיפול לעברייני מין.⁷⁴
- **מהשב"ס** לא התקבלו נתונים על שיעור הרצידיביזם בקרב עברייני מין בכלל ובקרב עברייני מין שביצעו עבירות בקטינים בפרט. יחידת המחקר של שב"ס מנהלת מגעים עם גורמי אקדמיה לעריכת מחקר סדור בנושא אשר יבדוק את האפקטיביות של תוכניות הטיפול בעברייני מין, בין היתר באמצעות בחינת שיעורי רצידיביזם בקרבם.
מהשב"ס התקבלו נתונים מספריים. בפברואר 2012 שהו במסגרות שב"ס –
 - 89 אסירים שבעברם מאסר אחד בגין עבירת מין;
 - 66 אסירים שבעברם שני מאסרים בגין עבירת מין;
 - 15 אסירים שבעברם שני מאסרים בגין עבירת מין;
 - 5 אסירים שבעברם שלושה מאסרים בגין עבירת מין;
 - 2 אסירים שבעברם ארבעה מאסרים בגין עבירת מין;
 - אסיר אחד שבעברו שבעה מאסרים בגין עבירות מין.

⁷² אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים, אפי ברוור, מנהל שירות מבחן לנוער, ודליה לב שדה, מנהלת שירות ילד ונוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2013.

⁷³ שם.

⁷⁴ אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם.

מנתונים אלו אי-אפשר לחשב את שיעור הרצידיביזם בקרב עברייני מין המוכרים לגורמי הטיפול בארץ. אפשר לומר רק ש-178 עברייני מין מתוך יותר מ-1,100 עברייני מין ששהו במסגרות השב"ס באותה תקופה חזרו על העבירה פעם אחת לפחות.

3.4 הכשרה מקצועית בתחום הטיפול בעברייני מין

באוניברסיטת בר-אילן פועלת כיום תוכנית ייעודית להכשרת מטפלים בעברייני מין. התוכנית מיועדת לאנשים בעלי הכשרה אקדמית ומקצועית קלינית בסיסית, ובכלל זה עובדים סוציאליים, קרימינולוגים קליניים וחברתיים-שיקומיים, פסיכיאטרים ופסיכולוגים קליניים ושיקומיים. המועמדים עוברים מיון בוועדת קבלה לבחינת התאמתם לעיסוק בתחום הטיפול בעברייני מין. משך התוכנית שנה אחת, ועם סיום הלימודים ניתנת תעודת גמר.

משרד הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל הכשרה לאבחון עברייני מין ולטיפול בהם. ביולי 2011 הסתיים קורס ייעודי לאבחון ולטיפול בהשתתפות כ-20 קציני מבחן. בנובמבר 2011 נפתח קורס נוסף ל-25 משתתפים, ובהם קציני מבחן נוספים ועובדים משירות בתי-הסוהר, מהרשות לשיקום האסיר ומיחידות אחרות במשרד הרווחה (שיקום, פיגור והתמכרויות).⁷⁵ בקורס 230 שעות לימוד.⁷⁶ אנשי מקצוע המטפלים בעברייני מין בשב"ס מקבלים הכשרה מקצועית ובכללה ההשתלמות פנימית בשב"ס הניתנת על-ידי מומחית תוכן בתחום עברייני מין, לימודים אקדמיים בטיפול בעברייני מין באוניברסיטת בר-אילן ולימודי טיפול בעברייני מין בבית-הספר המרכזי לעבודה סוציאלית. הכשרת עובדים לטיפול ייעודי בעברייני מין כוללת צפייה בקבוצות ייעודיות והנחיה לצד מטפלים ייעודיים.⁷⁷ במשרד הבריאות מציינים כי אחד הקשיים שגורמי המשרד בתחום הטיפול בסטייה מינית מתמודדים עמם הוא הכשרת פסיכיאטרים בתחום ספציפי זה. לדברי ד"ר ברש, מנהל המערך הקליני באגף לבריאות הנפש במשרד הבריאות, כיום מוכרים למשרד הבריאות כ-15 פסיכיאטרים כמומחים בטיפול בהפרעות בדחף המיני (כיום רשומים במשרד הבריאות כ-1,100 רופאים מומחים בפסיכיאטריה).⁷⁸ בדיון בוועדה המיוחדת לפניית הציבור בנושא "פניות ציבור לגבי שיקום עברייני מין בשירות בתי-הסוהר" בפברואר 2012 ציינה עו"ד שרונה עבר-הדני מהלשכה המשפטית של משרד הבריאות שיש קושי רב בגיוס כוח אדם לעבודה בשב"ס בכלל ובמשרות טיפוליות בפרט. מר יוסי גובר, ראש מחלקת חינוך, טיפול ושיקום בשב"ס, הוסיף כי קושי זה מורגש במיוחד בקרב המטפלים בעברייני מין. הוא הוסיף כי "הנשירה בקרב מטפלים שהוכשרו לטפל בעברייני מין, ביחס לטיפולים אחרים היא מאוד גבוהה... וישנה תחלופה מאוד גדולה בקרב המטפלים בתחום".⁷⁹ משב"ס נמסר כי חלק מהעובדים שהחלו בהכשרה בתחום הטיפול בעברייני מין לא המשיכו אחר כך לעבוד בתחום. הסיבה לכך היא החשיפה לתכנים קשים בטיפול לאורך זמן והשחיקה שנוצרת בעקבותיה.

⁷⁵ אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים, אפי ברור, מנהל שירות מבחן לנוער, ודליה לב שדה, מנהלת שירות ילד ונוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2013.

⁷⁶ אסתי שדה, סגנית מנהל שירות המבחן למבוגרים במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, דוא"ל, 17 במרס 2013.

⁷⁷ אלעד קליין, ר/כ, ראש לשכת הנציב, תחום המחקר – עבירות מין כלפי ילדים בשב"ס, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, התקבלה ב-21 בינואר 2013.

⁷⁸ ד"ר איגור ברש, מנהל המחלקה למערך הקליני באגף לבריאות הנפש במשרד הבריאות, שיחות טלפון, 26 בדצמבר 2012.

⁷⁹ פרוטוקול מס' 151 משיבת הוועדה המיוחדת לפניית הציבור בנושא "פניות הציבור לגבי שיקום עברייני מין בשירות בתי-הסוהר", ה' באדר התשע"ב, 28 בפברואר 2012; ד"ר משה בירגר, מנהל החטיבה לפסיכיאטריה משפטית בשירות בתי-הסוהר, מחלקת בריאות הנפש – מב"ן, שיחת טלפון, פברואר 2013.

4. מערך הפיקוח על עברייני מין: הפעילות של יחידת "צור"

יחידת "צור" של השב"ס, שהוקמה כאמור בשנת 2006, נועדה להגן על הציבור מפני עברייני מין על-ידי איתור, מעקב וסיכול כוונות של מפוקחים לבצע עבירות מין בתקופת הפיקוח. אחת המטרות המרכזיות של הפיקוח היא יצירת הרתעה מתמדת כלפי עברייני מין המפוקחים. משימות היחידה:

- המלצה על הוצאת צווי פיקוח והארכתם;
- פיקוח גלוי למניעת עבירות;
- פיקוח סמוי כאמצעי למידה על אורחות חייו של המפוקח וסיכול כוונותיו;
- ניהול מרשם.

יחידת הפיקוח פועלת בשני מישורים: מטה מקצועי, האחראי לטיפול בהוצאת צו פיקוח, ומטה מבצעי, הפועל ליישום צו הפיקוח. במטה היחידה יושבים גם גורמים מקצועיים, החל ביעוץ משפטי וקליני וכלה בגורמים מבצעיים ומודיעיניים.⁸⁰

היחידה מקבלת הערכת מסוכנות של עברייני מין אשר הורשעו בגין עבירות מין ומרצים מאסר בפועל או מרצים את עונשם בקהילה, עושים עבודות שירות או מי שתחת סעיף נפשי הוחלט שלא להעמידם לדין. היחידה מפקחת על עברייני מין שהוגדרו בעלי רמת מסוכנות מינית מעל הנמוכה (לפי הנתונים של יחידת "צור", כשליש מעברייני המין המשתחררים מדי שנה הם בעלי רמת מסוכנות מינית נמוכה, והם אינם נכנסים לפיקוח של היחידה⁸¹). אם מסוכנותו של עבריין המין מוערכת כמעל לנמוכה, היחידה פועלת להוצאת צו פיקוח. היחידה מכינה המלצה לצו פיקוח המבוססת על הרקע האישי של עבריין המין וממליצה על תנאי הפיקוח, על סמכויות קצין הפיקוח ועל משך הפיקוח.⁸² יצוין כי בין גורמי הטיפול שהוזכרו לעיל לבין גורמי הפיקוח אין סודיות מקצועית, ומידע על עברייני מין המטופלים במסגרות שונות עובר מגורם אחד למשנהו. הדבר נעשה בידעתם של העבריינים.⁸³

תנאי הפיקוח נשקלים בעבור כל עבריין מין בנפרד. על-פי החוק, על תנאי הפיקוח להיות מידתיים ורלוונטיים למאפייני העבירה, לאישיותו ולסטייתו המינית של עבריין המין, אם קיימת. הסמכות לקביעת התנאים היא של בית-המשפט.

על-פי החוק, תוקפו של צו פיקוח לא יעלה על חמש שנים. אם החליט בית-המשפט להוציא צו פיקוח לתקופה קצרה מהתקופה המרבית הוא רשאי להאריך את הצו מעת לעת לתקופות נוספות שאינן עולות במצטבר על התקופה המרבית. אם רמת המסוכנות של המפוקח היא מעל לגבוהה, בית-המשפט רשאי להאריך את הצו עד ל-20 שנה.⁸⁴

קציני המעקב והפיקוח מחולקים על-פי מחוזות השב"ס, דהיינו צפון, מרכז ודרום. יחידת הפיקוח ממנה קציני מעקב ופיקוח מקרב קציני שירות בתי-הסוהר לאחר בדיקה עם משטרת ישראל ולאחר שהודיעה כי אין מניעה למנותם מטעמים של ביטחון הציבור, והם קיבלו הכשרה מתאימה כפי שקבע השר לביטחון הפנים.

⁸⁰ שירות בתי-הסוהר, יחידת "צור", כניסה אחרונה: 3 במרס 2013.

⁸¹ אירית בסטר, יחידת "צור" בשב"ס, שיחת טלפון, 3 במרס 2013.

⁸² אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם.

⁸³ אריאל אבקסיס, ראש אגף שיקום עברייני מין ברשות לשיקום האסיר, שיחת טלפון, 6 בפברואר 2013.

⁸⁴ שירות בתי-הסוהר, יחידת "צור", כניסה אחרונה: 3 במרס 2013.

סמכויות קצין המעקב והפיקוח:

- לדרוש מעברייין המין להתייצב לפניו ;
- לדרוש מעברייין המין ומבני משפחתו הבגירים למסור לו מידע ;
- לדרוש מכל אדם למסור לו מידע, ובלבד שאין באופן דרישת המידע כדי לגלות את זהותו של עברייין המין ;
- להיכנס למקום מגוריו של עברייין המין בנוכחותו ;
- לחפש על גופו של עברייין המין ;
- לחפש במקום מגוריו של עברייין המין וברכבו ;
- לחפש במחשב של עברייין המין ;
- לתפוס חפץ אם יש יסוד סביר להניח כי באמצעות אותו חפץ מתבצעת הפרה של תנאי הפיקוח והמעקב ;
- לתת אישור עבודה, בין בתמורה ובין בהתנדבות ;
- לבצע בדיקת משקאות משכרים או סמים בגופו .

לדוגמה, מפוקח שחל עליו איסור גלישה באינטרנט לאחרים פורנוגרפיים – צו הפיקוח יכלול סמכות חיפוש במחשב ; עברייין מין אשר פגע בקטינים בביתו – צו הפיקוח יכלול את סמכות הכניסה לביתו ואת סמכות החיפוש בביתו .

בדרך כלל במסגרת הפיקוח מתקיימים ביקורי בית וביקורים במקום העבודה, מתושאלים בני המשפחה ואנשים מהסביבה הקרובה ונעשים מעקבים ותצפיות .

העונש הצפוי על הפרת תנאי פיקוח על-פי החוק הוא עד שנתיים מאסר בפועל. ליחידת הפיקוח יש שיקול דעת להחליט אם ההפרה מהותית או לא ואם יש מקום להגיש כתב אישום בגין הפרת תנאי הפיקוח (סעיף 22(א) לחוק הגנה על הציבור).⁸⁵

4.1 מידע על המפקחים

המידע על מספר המפקחים העובדים ביחידה הוא חסוי.

4.2 נתונים על עברייני מין הנתונים בפיקוח של היחידה

לפי הדיווח של השר לביטחון פנים לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, בשנות הפעילות של היחידה (2006-2012)⁸⁶ הוצאו יותר מ-1,070 צווי פיקוח לעברייני מין. להלן סיכום הנתונים :

⁸⁵ אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם.

⁸⁶ דיווחים לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין לוועדת החוקה, חוק ומשפט, שנים שונות (2008-2013).

טבלה 7: מספר עברייני מין שהוצא לגביהם צו פיקוח בשנים 2006-2012	
מספר עברייני המין שהוצא לגביהם צווי פיקוח	תקופת הדיווח
76	עד 31 בספטמבר 2007 ⁸⁷
172	1.10.2008–1.10.2007 ⁸⁸
174	1.10.2009–1.10.2008 ⁸⁹
243	1.10.2010–1.10.2009 ⁹⁰
33	אוקטובר-דצמבר 2010 ⁹¹
175	ינואר-דצמבר 2011 ⁹²
203	ינואר-דצמבר 2012 ⁹³
1,076	סה"כ

לא צוין בנתונים אם עברייני מין אלו עברו עבירה בקטין או בבגיר, אך למשל מהנתונים משנת 2012 עולה כי מתוך 203 עברייני מין שנכנסו לפיקוח של היחידה בשנה הזאת, אצל 113 (כ-56% מכלל המפוקחים) אחד מתנאי הפיקוח שנקבעו בצו הפיקוח הוא "הגבלה על התחברות עם קטינים"⁹⁴. מכאן אפשר להניח כי לפחות 113 עברייני מין שבפיקוח באותה שנה ביצעו עבירות בקטינים.⁹⁵

לדברי מפקד יחידת "צור", לפי נתוני סוף 2012 פיקחה היחידה בשטח על כ-720 עברייני מין, מתוכם כ-230 פדופילים, ובין 50 ל-60 מהם היו בעלי רמת המסוכנות המינית הגבוהה ביותר. נוסף על כך, 50 עברייני מין אשר הוצא נגדם צו פיקוח שוהים בבית-הסוהר בשל מאסר או מעצר חוזר בגין עבירות שונות (בין היתר עבירות מין).⁹⁶

4.3 מאפיינים של עברייני מין שבפיקוח יחידת "צור"⁹⁷

על-פי ממצאי מחקר שנערך ביחידת "צור", כשליש מהעבריינים שצו הפיקוח שלהם היה בתוקף בשנת 2011 (630 מפוקחים) הם בעלי רמת מסוכנות מינית גבוהה ומעלה (גבוהה מאוד). יותר מ-20% מהמפוקחים הם בעלי רמת מסוכנות בינונית-גבוהה. כלומר, מעל מחצית עברייני המין המפוקחים מוערכים ביחידת הפיקוח ברמת המסוכנות הבינונית-גבוהה ומעלה. להלן הנתונים:

⁸⁷ בדיווח לוועדת החוקה, חוק ומשפט ב-30 באוקטובר 2008 הוצגו נתונים על צוים שהוצאו מאוקטובר 2007 עד אוקטובר 2008 – הוצאו 172 צוים, ובסך הכול היו 248 צווי פיקוח שטופלו ביחידה במועד זה. מנתונים אלו חושב מספר צווי הפיקוח שהוצאו לפני תקופת הדיווח שצוינה בדוח.

⁸⁸ דיווח לכנסת, 30 באוקטובר 2008.

⁸⁹ דיווח לכנסת, 23 בספטמבר 2009.

⁹⁰ דיווח לכנסת, 12 באוקטובר 2010.

⁹¹ דיווח לכנסת, 27 בפברואר 2012.

⁹² שם.

⁹³ דיווח לכנסת, 12 במרס 2013.

⁹⁴ השר לביטחון פנים, דיווח לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006, 12 במרס 2012.

⁹⁵ אירית בסטר, יחידת "צור" בשב"ס, שיחת טלפון, 3 במרס 2013.

⁹⁶ אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם.

⁹⁷ אם לא צוין אחרת, פרק זה מבוסס על מחקרן של אירית בסטר משולם וד"ר חגית כהן מדינה, ניתוח רצידיביזם בקרב עברייני מין המפוקחים על-ידי יחידת "צור" – סיכום חמש שנות פעילות, 2012, שב"ס, יחידת "צור", טרם פורסם.

טבלה 8: התפלגות המפוקחים על-פי רמת מסוכנות (פילוח בקרב 630 מפוקחים)	
שיעור	רמת המסוכנות המינית
14%	נמוכה- בינונית
34%	בינונית
22%	בינונית-גבוהה
28%	גבוהה
2%	גבוהה מאוד
100%	סה"כ

נוסף על כך, מהנתונים עלה כי כשליש מהמפוקחים (כ-28%) היו פדופילים או היה חשד שיש בהם גרעין פדופילי. במחקר הוצגו גם מאפיינים של נפגעי עבירה: רוב נפגעי עבירה היו ממין נקבה (76%) וכ-20% היו ממין זכר. בכ-4% מן המקרים העבריין פגע בבני שני המינים. רוב נפגעי עבירה היו קטינים עד גיל 16 (73%), ו-43% מתוכם היו בני 12 בעת הפגיעה. להלן התפלגות הנפגעים:

טבלה 9: התפלגות נפגעי עבירה לפי גיל בעת הפגיעה	
שיעור בכלל נפגעי עבירה	גיל הקורבן בעת הפגיעה
43%	עד גיל 12
30%	16-13
5%	18-16
22%	18 ומעלה
100%	סה"כ

משתנה נוסף אשר נבדק במחקר זה הוא מספר המפוקחים אשר השתתפו בתוכנית טיפולית בזמן המאסר או בזמן ההליך הפלילי. להלן שיעור המפוקחים שעברו טיפול כלשהו:

טבלה 10: התפלגות המפוקחים ביחידת "צור" על-פי סוגי הטיפול	
78%	כלל המפוקחים שלא עברו טיפול כלל
7%	טיפול ייעודי לעברייני מין במב"ן
2%	טיפול ייעודי לעברייני מין בשב"ס
7%	טיפול פסיכו-חינוכי בשב"ס
2%	טיפול במסגרת שירות מבחן (משרד הרווחה)
1%	טיפול תרופתי ("דקפפטייל")
3%	אחר
100%	סה"כ

מהנתונים עולה כי פחות מרבע מהמפוקחים נטלו חלק בתוכנית טיפולית בזמן המאסר או בזמן ההליך הפלילי. 9% מהמפוקחים עברו טיפול ייעודי לעברייני מין בבת-הסוהר, וכ-1% בלבד קיבלו טיפול תרופתי.

עורכות המחקר מציינות כי המענה הטיפולי הקיים כיום בישראל בעבור עברייני מין מצומצם. עם יישום החלק השלישי והאחרון בחוק ההגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין (שיישומו יתחיל כאמור בשני שלבים, באוגוסט 2013 ובאוגוסט 2014), אפשר לצפות כי שיעור גדול יותר של עברייני מין יטופלו. עם זאת, יש לזכור כי עברייני מין רבים אינם בעלי מוטיבציה אמיתית להשתתף בתוכנית טיפולית, ורובם פונים לטיפול רק לאחר שנתפסו בביצוע עבירה או לצורך רווחים משניים. כמו כן, עורכות המחקר

מציינות כי במחקרים בעולם נמצא שעברייני מין שמשותפים בטיפול ארוך טווח נמנעו מעבירות מין חוזרות. הן מציינות גם כי במחקרים נמצא כי מתקבלות תוצאות טובות במניעת עבירות מין חוזרות נגד ילדים כאשר ניתן טיפול תרופתי לצד טיפול פסיכו-תרפויטי קוגניטיבי-התנהגותי.

5. הכנה לקראת יישום פרק שיקום מונע בקהילה בחוק הגנה על הציבור מפני

ביצוע עבירות מין (תיקון מס' 3), התשע"א-2011⁹⁸

כאמור, חוק הגנה על הציבור קובע כי באוגוסט 2013 יתחיל לפעול מערך השיקום המונע בקהילה. יישום החוק מתוכנן בשני שלבים: בשלב ראשון, באוגוסט 2013, יתחיל יישום החוק לעניין שיקום מונע לעברייני מין שרמת הסיכון הנשקפת מהם אינה גבוהה; בשלב השני, באוגוסט 2014, יתחיל שלב יישום החוק לעניין שיקום מונע לעברייני מין שרמת המסוכנות שלהם גבוהה.

על-פי החוק, עברייני המין ישתלב בתוכנית לשיקום מונע בקהילה באחת הדרכים האלה:

א. כתנאי בצו מבחן;

ב. לפי אחד מתנאי השחרור על תנאי ממאסר;

ג. במסגרת צו פיקוח.⁹⁹

כאמור, על-פי חוק (סעיף 20ב) "תוכנית לשיקום מונע בקהילה תבוצע במרכז לשיקום מונע שאליו הופנה עברייני המין בידי הגורם המקצועי המתאים".

החוק מטיל את האחריות להקמת מערך שיקום מונע בקהילה בעבור עברייני מין שפוטם על משרד הרווחה והשירותים החברתיים. במסגרת ההיערכות ליישום החוק משרד הרווחה נערך להקמת מסגרת ובה יחידות לשיקום מונע ולטיפול ייעודי בעברייני מין על רצף השיקום בקהילה, שתיתן מענה ליותר מ-100 עברייני מין בכל נקודת זמן. המודל שגובש נתון כיום בשלב של התנעת המכרז וגיבוש תעריפים. המשרד יהיה אחראי להפעלת המסגרות לאחר הקמתן ולהקמת מערך הרישוי והפיקוח עליהן.

תוכנית השיקום שפותחה היא תוכנית מדורגת, המאפשרת התקדמות בשלבי הטיפול ומעבר בין היחידות בתוך המרכז עצמו מחד גיסא, וחזרה לשלבים מוקדמים יותר אם חלה נסיגה בטיפול או עלייה ברמת המסוכנות מאידך גיסא. תוכנית זו תאפשר ליווי ומעקב לאורך כל תהליך הטיפול והכנה ליציאה ולהשתלבות בקהילה. משך התוכנית הוא משנה עד שלוש שנים, לפי הצרכים האישיים של כל מטופל.

בתוכנית אפשר לתת טיפול פסיכיאטרי תרופתי, וכך טיפול תרופתי להפחתת הדחף המיני לפי הצורך. על-פי החוק הגנה על הציבור, הטיפול התרופתי יינתן לעברייני מין במסגרת תוכנית לשיקום מונע בקהילה. החוק מגדיר את התנאים למתן טיפול זה, וקובע כי טיפול תרופתי יינתן לעברייני מין בהסכמתו. הגורם האחראי לטיפול התרופתי הוא משרד הבריאות. על-פי משרד הרווחה והשירותים החברתיים, "ההשתלבות בתוכנית לשיקום מונע בקהילה עשויה להפחית את רמת המסוכנות, ואפשר שתתלווה אליה הקלה בתנאי הפיקוח והמעקב שהוטלו על עברייני המין. הימנעות מהשתלבות בתוכנית לשיקום

⁹⁸ פרק זה מבוסס על נתונים שהתקבלו ממשרד הרווחה והשירותים החברתיים וממשרד הבריאות: אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים, אפי ברוור, מנהל שירות מבחן לנוער, ודליה לב שדה, מנהלת שירות ילד ונוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2013; מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר במשרד הבריאות, 9 בינואר 2013.

⁹⁹ על-פי סעיף 20ד(א) לחוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין (תיקון מס' 3), התשע"א-2011, המלצת גורם מקצועי מתאם להחיל על עברייני מין תוכנית לשיקום מונע במסגרת פיקוח תובא לפני בית-המשפט הדין בבקשה להוציא צו פיקוח, אם היא ניתנת ליישום ועברייני המין הסכים להשתתף בה.

מונע או הפסקתה, לעומת זאת, יגררו הכבדה בתנאי הפיקוח והמעקב, הפקעת צו המבחן או החמרת תנאי השחרור ממאסר".¹⁰⁰

משרד האוצר תקצב ואישר החלה הדרגתית של פרק השיקום המונע: באוגוסט 2013 יתקבל במשרד הרווחה תקציב של עד 9 מיליון ש"ח (כולל תוספת תקנים); באוגוסט 2014 (החלק השני של יישום החוק בתחום השיקום), תתקבל תוספת של עד 4 מיליון ש"ח (כולל תוספת תקנים). הסכום הכולל ליישום פרק השיקום מאוגוסט 2013 ואילך יהיה 13 מיליון ש"ח, והוא נועד בין היתר לפעילות משותפת עם הרשות לשיקום האסיר. יצוין כי ההיערכות של משרד הרווחה ליישום החוק בשלב זה נעשית לפני קבלת התקציב.¹⁰¹

במשרד הרווחה והשירותים החברתיים מסבירים כי תוכניות השיקום בעבור עברייני מין שפגעו בקטינים לא תוקצבו בנפרד אלא במסגרת הטיפול הכללי בעברייני מין. ההערכה של המשרד היא שעם הקמת המסגרות יפותחו בהדרגה מסגרות ייעודיות לפי הצרכים שיעלו.

במסגרת ההכנה ליישום החוק הוקמה ועדה בין-משרדית בהובלת שירות המבחן למבוגרים של משרד הרווחה בראשות גב' אסתי שדה, סגנית מנהלת השירות. בוועדה זו משתתפים נציגי משרד הבריאות, השב"ס, מב"ן, הרשות לשיקום האסיר ומנהלת מרכז יום טיפולי בעברייני מין. מטרת הפורום לגבש תפיסה ומדיניות אחידה לטיפול בעברייני מין, וכן לסייע בשיתוף פעולה בתחום הטיפול בעברייני מין. פורום מקצועי זה נפגש בקביעות אחת לחודש (עד כה התקיימו חמישה מפגשים). על סדר-היום של הפורום כיום עומד גיבוש טיוטת ההצעה לקביעת אמות המידה המקצועיות לטיפול ייעודי בעברייני מין (לפי סעיף 20 לחוק).

¹⁰⁰ אסתי שדה, סגנית מנהלת שירות המבחן למבוגרים, אפי ברור, מנהל שירות מבחן לנוער, ודליה לב שדה, מנהלת שירות ילד ונוער, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, תשובה על בקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בינואר 2013.

¹⁰¹ דיווח לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בדבר התקדמות משרד הרווחה בהשלמת ההיערכות ליישום פרק השיקום הוראת חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, 11 בנובמבר 2012.

